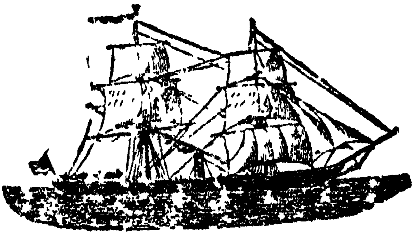
ફુલોનો હાર

અને

મધુર મનહર.

નવા સુધારા વધારા સાથે

બીજી આવૃતી

જુદા જુદા નાટકોમાંથી જુદા જુદા રાગોના
ઉરદુ તથા ગુજરાતી બેઠકોમાં ગવાતાં
ગાયનો ૨૦૨ સમાવવામાં
આવ્યા છે.

પ્રગટ કર્તા

શા. સુંદરદાસ પરાગજી બુકસેલર

સંવત ૧૯૬૨ સને ૧૯૦૫

ધી કમર પ્રેસ અબદુલરેમાન સ્ટ્રીટ—મુંબઇ

કીંમત ચાર આના.

ગઝલ.

અરે ઉલ્ફત? અરે ઓગમ? લીધી દિલભર, હતું લાઝીમ;
હતું જે બેહિસ્ત થઇ જહાન્નમ; ફકીરી હાલ મ્હારો છે?
ગયું આ જીંદગીનું નુર; હવે જહાગીર એ પરવા;
તું લુંડીની નથી પરવા; ફકીરી હાલ મ્હારો છે?
ન ચાહું હું કદી કફની; દગ્ધ દિલપર નસારૂં ખાક;
ન પરવા છે કિસ્મતની; ફકીરી હાલ મ્હારો છે?
હવે દરખતપર ચઢવું; ખુલ ખુલ મ્હારૂં હું હું હું;
ફરૂં નાગો બિયાબાને; ફકીરી હાલ મ્હારો છે?
હતો જે હું હતું જેહું, નથી તે તો નથી હું હું;
ગયું છુટી; ગયું ઉડી; ફકીરી હાલ મ્હારો છે?
હવે આદમ નથી દમમાં; ફકીરી હાલ મ્હારો છે?
પરેશાનીજ છે રાહત; ફકીરી હાલ મ્હારો છે?

ગઝલ.

અરે રે? પુષ્પ? આ ભમરો મરે છે હો; મરેછે હો?
નમેરૂ થઇશ શું, વ્હાલા? હું ત્હારો છું; તું મ્હારો થા?
તું બીડાતાં હું બીડાઊં; તું ખીલે, તો હું ગુંજું છું;
ન ભોગી પુષ્પ બીજાનો; હું ત્હારો છું? તું મ્હારૂં થા?
અરે! તું ભ્રંગ બીજા જો ભ્રમણ કરતાં ફલે ફુલે?
કદી મ્હારી ન રીતોએ; હું ત્હારો છું; તું મ્હારૂં થા?
કંટક કાપી નાખીદે; ભ્રમરં છાતીથી ચાંપીલે;
તું શોભે સર્વદા હુંથી; હું ત્હારો છું તું મ્હારૂં થા?
હું તારો ને નતું મ્હારૂં, ન રીતી એ રતિની છે?
કદર તું પ્રેમીની કર, તો હું ત્હારો છું; તું મ્હારૂં થા;
તપુછું હું; બળુછું હું; મરૂંછું હું; અરે પ્યારા?
તુ મકરંદ છાંટી લે; હું ત્હારો છું તું મ્હારૂં થા?
આતો સ્વપ્ન ટુંકું છે; હું ગુંજી લઉં; તું ખીલી લે?
થશે પલમાં અરે? હા! શું! હું ત્હારો છું તું મ્હારૂં થા?
શું કોમલ તું ખરી જાશે; ભ્રમર ત્હારો મરી જાશે?
આખરની ગતી એ છે; હું ત્હારો છું; તું મ્હારૂં થા?

ગાયન સંગ્રહ
યાને
ફુલોનો હાર.

૧ ખુનેનાહક.

દાવર દાદાર કાદીર સતાર દાતાર આલા કેબાર, ગફાર જબ્બાર એતોરી ગુલકારી પેવારી બલહારી આલમ પર સરદારી કાયણકી કીરતાંરી તાપર તારી પતીત તારે લાંબો રબ શરમ ધરમ રાખો, બીનતી તોરી હાં કરત મીલ નર નારી.

૨ ખુરશીદે-જરનીગાર

બાતોમેં ધાતોમેં માતકર ડાલા પ્યારી અખીયોંમેં જાદુગરા;
બડે આલીમહો કામીલ ઉસ્તાદજી
અજીવાહ સાહેબ મય હું તુમસે કમતર.
ઉસ્તાદે કમાલહો તુમ મુજસે બહડકર,
દીલમેં ગએરોં કીલગી હુયે મુહસે મેહેરકી બાત,
ચાર દીનકી ચાંદની હયે ફીર અંધેરી રાત,
તોપે વારૂં તન મન, પ્યારી જાન સદા.
દીલમેં મુહી મેહેરે મુનવ્વર હય રોશન,

૩ આસીરે-હીર્સ

મજાહ દેતેહંય કયા યાર તેરે બાલ ઘુંઘર વાલે.
નીકલે મેરે દીલસે આહ, જાતાથા વોહરસ્તેકે સાહ,
દેખા દુશ્મનકો હમારાહ, દોનો હાથ ગલેમેં ડાલે-મજા૦
પેહેલેથી મુજસે તકરાર અબતું કયું કરતા હય પ્યાર,
અબ તેરી તરફસે યાર મેરે દીલમેં પડ ગયે છાલે-મજા૦
તેરી ભવેં હય યા સમશીર તેરી ચીતવન હય યા તીર.
હય આંખો બુત બે પીર યા હયજહર ભરે દો પ્યાલે,-મજા૦
કોઇ હમકાહું મેહમાન, એક નજર ઇધર પીછાંન.
મેરી આંખો કે કુરબાન, ઓ મુખ ફેરકે જાને વાલે,-મજા૦

૪ ઝુલઝુલઇયાં.

દીલદાર યાર છબેલાસે નયના લગાંએ.
નયના લગાએંગે સયના લગાએંગે,
યાર મેરા આલા જોબન મેરા બાલા.
સુરત મેરે સૈયાંકી મનકો ન ભાએરે,
બાત મેરી ભોલી ઉમર મેરી કબ્બોલી.
પીયા પાપીકે બોલમાસે સહીયો ન જાએરે,
મુજસી નાદાંકા દોનાદા કોઇ જોડા ખાવીંદ,
ભાડમેં જાએથેહ કમબખ્તની ગોડા ખાવીંદ,
અબ આંખ મારગબઇસે નયના લગાએંગે—દીલદાર૦

૫ હરીશ્ચંદ્ર.

અરે નાદાન, અરે બે ધ્યાન, જરાતો માન, જરાતો માન,
ન ખોતું જાન, નહો હયરાન જરાતો માન, જરાતો માન,
કયેસી રાની કયેસી બાની કયેસે લાલાજી કે લાલ,
અંતે તેરી લમ્બી ચૌરી બાંકી સુખા જય ગોપાલ,
રશીકાં માન જો તું ફરમાન તો હોઇંસ આન તેરા કલ્યાણ.
અરે અગ્યાન નકર હયરાંન, જરાતો માન, જરાતો માન, કયેસી.

૬ લયલા

નજરીયા મીલાયે જાવોરે મોરે સૈયાં.
ચંદ્રબદન મીર્ગલોચનીરે મુઠી અંગ સમાય
પ્રેમદારૂ પીજીએરે ઉમંગ રંગ મનલાય.
છયલા સાંપેયાં કનૈયા સાંવરીયા કમરીયા,

૭

આયા કરો ધધરભી મેરી જાંન કભી કભી.
નીકલે હમારે દીલકા અરમાન કભી કભી.
પુછા સબેરે વસલને આવોગે મેરી જાંન.
ખતતો લીખાયા કરો તોબા કરી કભી કભી,-આયા૦
બાલો લગે સુબો કોઇ કાલી બલા કહે.
હયરાં કરંગે રોજ પરેશા કભી કભી.—આયા૦

૮ બજમેફાની

ગોરે ગોરે ગાલોંપે શ્યામ મનવારા પ્યારા જગસે ન્યારા.
સુંદર કરમ મીર્ગસા રંગકર અંગ સજકર ઝલકઆલા
અયસા ગુન પાએ જગત કહાં, મોહે ચાલ પીઆકી અનોખી
પ્રાણ ગએ પરમાતમાં લાગે નેયના બાન. [સમા ગયા,
જીતપરત હય તુંમ બીના દરસ દીખાઓ આન;

૯ ખુને નાહક

નાચે ગાએ નારી પ્યારી ચલો બારી બારી જાએ.
હમ જાએ બલહારી પ્યારી ચલો બારી બારી જાએ.
બાગમે ફુલ ખીલે પ્યારી મય વારી,
હરસુ હય બાદે બહારીરે ઘુમ ગુમ દેખે ગુલોંકી શાના
સયરે ચમન ગુલ ગુલશન હય સોહાના લાલા,
ગુલલાલા મતવાલા હય આલા.

૧૦ ખુરશીદે-જરનીગાર

જીસકાજાની જુદા હો જાવે, ઉસ આશકકો નીંદ ન આવે.
બારા જોબનવા પ્યારી સુરતીયાં, દેખુ તો જીયાં લલચાંવે મેરીજાન.
ઉંચી અટરીયાં ચંદનકી બારીયાં ચહડું તો જીયાં ધભરાવે ઉસ૦
ગહેરાસા કુવા પતાલ જલ પાણી, ભરૂં તો જીયા ધભરાવે મેરીજાન.

૧૧ ભુલભુલઇયાં

વારી જાઉંરે સાવરીઆં તોપે વારનારે,
તન મન ધન સબ તોપર વારૂં,
ધરદર જર સબ તોપે નીસારૂં.
કબ તક કાતીલ બનકર ખંજર મારનારે,

૧૨ દીલફરોશ

દીલેનાદાંન કો હમ સમજાએ જાએંગે.
દીજરમે જીનકે જાનચલી હય,
નવોહ અહેલે સીતમ બુલવાએ આએંગે,
સખ્ત પથ્થારસે જીયાદા હય તેરા દીલ કાતીલ.
કુઇ આશાન નાજાબાજકી મુશ્કીલ કાતીલ.
ઉઈ લેદદ સીતમ પશાઓ જાહીલ કાતીલ,
નકીયાં જીબ્હા ગયા છોડકે બીસમીલ્લ કાતીલ.
દહેન જખમ પુકારા કીયા કાતીલ કાતીલ,
કીસે જીખ્મે જીગરકે એહ ચરકે દીખાએ જાએંગે, દીલેનાદાંકે

૧૩ આસીરે-હીર્સ

જવા દુલાપે હુંમય નીસાર મુવે ખુસટમે હુંમય નીસાર.
તેરી મેરી જોડા બનીમજેદાર અંધીકાંની જોડી બની મજેદાર.
સાદી કરૂંગા ઘોડે ચહડુગાં ફીરના કરૂં તકરાર,
મુજે બાલી બનાદે બુદે મંગાદે સાડી દીલાદે તું ચોલી કે સાથ
તુજે બાલી મંગાદુ બુદેબી લાદું જુના ગઠાદું મય મોચી હાથ,
અબી લાઉં અબી લાઉં લાઉ જાન શાદીકો કરો યકરાર.

૧૪ મુરાદેશક

છુટી પીલ્લાકે લુભાઇગયા કોઇ મુઝે
બડી સવેરે જો કોઇ છાને વાકી લંબી ડીંટ
છડતચીરઇયા વોહ પહેચાને ગીરી સડક સેંઇટ સવેરે ફેર છનેગા
દુસર પહેરે જો કોઇ છાને વાકે લંબે કાન,
ભવા કટોરા બેચ ડાલકે ધર લોટે પર ધ્યાન સવેરે ફેર છનેગી
તીસરે પેહેરે જો કોઇ છનેજુંં ભાદવકી કીચ
મરકે જાને મરગયે ઔર આપનસેકે બીચ સવેરે,
ચવથે પેહેરે જો કોઈ છાને બચ્ચા આપહી આપ
બેજોરૂ બેસુસરે કહો છે બચ્ચેકો બાપ. સવેરે.

૧૫ હુસ્નઆરા

કમર બલ ખા ગઈ હુઇરે હલકાન.
બદન દુખાતા હએ બદન દુખતા હએ હુઇમઐં હએરાન–કમર
સજન મેરે હાથોકો દાબ જરા પએરો કોદાબ કહી,
હુનાન દેખ મેરી જાન—કમર.
ઉઇરે મેરી હડડીભી તોડ ડાલી,
પસલી મરોડ ડાલી ઉલટી ઝુંજોડ ડાલી જાન—કમર૦

૧૬ બજમેહ્યાની

મોહે રેસમકી સાડી દીલાઓ.
સાડી દીલાવ ચોલી પહેનાવ એ ધનીયા દુકાનીયાપે મોહેલે જાવ
ગોટા કીનારી દહેલીસે મંગાદો.
લાદોગે નામય કુરબાન હાં હાં મેરીજાન એકવાર બોસા,
સાડી લાદો ચોલીલાદો ફીર બોસા માંગો.
ચાલો મારકીટ આવ, પહેલે પઇસે તો દીખલાવ,
પાસ પાઇ નહી ચાર મારવાડી દે ઉધાર તોહો પ્યારકી બહાર

૧૭ ગુણ સુંદરી

કાંતીલ ખુખ્વાર હયે માશુકકે કહેલાને વાલે.
સુરત ચમકાને વાલે રંગત ઝમકાને વાલે.
આફતકે બાને વાલે જાલીમ તરસાને વાલે.
લેકર દીલ હાથમેં દીલદારસે ફીર જાને વાલે—કાંતીલ૦
માલીકે બાગમેં કયા ફુલ હયેં સબ ડાલાં ડાલી.
વાલીને શાનસે કથા બાગમેં હરિયાલી ડાલી.
ઝાલ હયેં ગુલકે જયસે બાલ શુમ્બુલ કે જયસે.
જાલ ગેસુકે કયેસે ચાલ અહુકે અયસે.
સુરત પ્યારી રંગત ન્યારી હીકમત સારી.
તેરી જારી, એ કુદરત દિખલાને વાલે—કાંતીલ૦

૧૮ માંરે આરતી

મોરે મુંખપર તનમન ધન બલહાર કીનોરે
તોરે કારન બનુંગી ગોવાલની,
ધરૂં ગાગર નર નાગર દુધ ભરકર સઓબાર.
સીરપે ગાગર મોરે ઓર પાંઉમે પઓજન સોહે,
આંખ અંજનકી ઝલક હાતમેં કંગન સોહે
અયસો રૂપાપીઆ સુખ રાજ કરે તન મનમેં
જયસો આનંદ કરે નંદ કુંવર સખીયનમેં
ચાલ ઢાલ છલ બીલકી ચલકર કહુંગી બોલ હરબાર કહા દુખલે દુધ

૧૯

તુમને હમારે ધસ્સકીકી લાગી રહી હુધ (૨)
પહેલી કસુર હમસે દો અબતક હુવા નહીં,
હમને તુમારે વાસ્તે કયા કયા કીયા નહીં—તુમને૦
આતા હું બડી દુરસે ખાતા હું મલઇયાં,
ચંપેકી કળી તોડકે દેતા હું દવઇયાં
ધરકે ગોલે બનાકે બાંમપે ફેંકા કરૂં,
તું મુજે દેખે નહી મેં તુજે દેખા કરૂં—તુમને૦
દોસ્તી કરના અસરાફસે કમજાતસે નીભતી નહી.
સોનેકી ઓરહે પીતલકી ઓઢ છુપતી નહી,
પ્રીતમ બસતહે પહાડપે હમ જમનાકે તીર.
અબકા મીલના કઠીણુ હે પાંઉ પડે જંજીર—તુમને૦
ગઠડી બાંધી ધુલકી ગઇ પવનસે ફુલ
તન મનકી ગાંઠ ખુલ ગઇ જબ આખર ધુલકો ધુલ,
કચા સાલુકા ઓઢણા ધુપ પડે રંગ જાય,
પરાંઇ સૈયાંકી પ્રીત બુરી ભોર ભ ચેચલ જાય—તુમને૦

૨૦ સહીદે નાજ

તુમસે લાગી નજરીયા હમારીરે.
વાયદેપે તુંમ ન આયે તો કુચ્છ હમ ન મરગયે,
કહેનેકો બાત રહેગઇ ઔર દિન ગુજર ગયે.
ફુલે ફુલે નઆહે ગુલિસ્તાને દહરમેં,
હમ‌ન્હો શજર હય બાગસે જો બેસમર ગયે,
કયું ન લીની ખબરીયાં હમારીરે
કારે નયનોને ટોનવા ડાલારે મન હરલે ગઇ. છબઆલી
વાહ કયા ગાતી હો બીબી નિરાલારે તેરે નખરેમેં ગરમસાલા
આવો સાવરીયા મોરી સેજરીયા.
બીતી જાતી ઉમરીયા હમારીરે—તુમસે૦

૨૧ બકાવલી

કોઇ રબકી મરજી કયા જાને દુનીયા મતલબ અપના જાને.
જો જીસપર બીયતા બીદતીહયે જાને મૌલા જાને કોઇ,
જો મેં જાનું તું કયા જાને ફરમાના ઈંદર રાજાને.
નુરીમે નુર સમજાને આદમકો આદમ પાજાને,
જબ રંગમે રંગ મીલાજાને તબ તનસે સંગ છુટા જાને.
કોઇ રબકી મરજી કયા જાને.

૨૨ જુલ્મે વહેશી

સૈયાં મુજે હાથોં કે કંગન બનાદે.
કંગન બનાદે તું પોહચી બનાદે–સૈયાં.
જો તું કહેગી વોહીસુંનુંગા લાઉંગા વોહી મેરી જાન.
(ચલો) તેરી કસમ લાઉંગા વોહી મેરી જાન.
(દેખાજાઓ જાઓ) લાઉંગા વોહી મેરી જાન,
તઓબા તઓબા તઓબા દેખો છોડો ટુટા મેરા હાથ.
(ઉઇ મરગઇ હાએ અરે બાપરે.)
બાલીભી બનવાદું તુજે બુન્દેભી બનાદું તુજે.
હું સલીભી બનવાદુ તુઝે કડે છડે દોનો તહરેદાર.
(હાં) અએસે ચલું, અએસે ફીરું. ફીર ન કરુંગી તકરાર
(સચ) સબ કુચ્છ હએ તઈયાર એક બોસા. દીલાદે–સૈયાં.

૨૩ ધુપ–છાંવ

સંસાર વામેં કોઇરે બતલાવો કહીં સુખીયાજી.
રાજાભી દુખીયા ઓર પરજાભી દુખીયાજી.
દુખીયા જગતમે જુવાનીયા નર નારીયાજી.
ઝુઠી ઉમ્મીદમે એહ જધડા હએ જીવડાજી.
ટુટી ઉમદતો ફીર સહેતા હએ ખુવારીયાજી;

૨૪ આસીરે–હીર્સ

તોરી છલબલ હય પ્યારી તોરી કલબલ ન્યારી,
કરો ધાતોં ન મોસે સાવરીયાં જાન,
તેરી જુલફે હય કાલી તેરા ગાલોપે લાલી;
તેરે નયનાકી લાગે કટરીયા જાન,
જાઓ જાઓ નાદાંન મોહે ન બતાવો જાન,
નયનોસેં નયના મીલાઓ મોરી જાન,
એજી છોડોજી હાત કરો ઔરતસે ધાત નહીં હોગી યેહ બાત.
એજી વાહ વાહ વાહ વાહ વાંહ.

૨૫ તાનસેન

કંથ બીન રહી એકલી મેરી જાન.
કંથ બીન રહી એકલી મેરી જાન.
છોડ ચલા બે ઇમાન —કંથ બીન;
પ્રીતમ બસે પહાડપે હમ જમનાં કે તીર.
અબકો મીલના કઠીન હે પાહું પડે જંજીર.—કંથ૦
ચંદા જો તોરી ચાંદનીરે સુતી પલંગ બીછાય,
જબ જાગું જબ એકલીરે મરૂં કટારી ખાય—કંથ૦
પ્રીતમ તું મત જાનીઓરે તું બીછડે મુજ ચેન.
જેસી જલકી માછલીરે તલફત હું દીનરેન—કંથ૦
પ્રીતમ તું મત જાનીઓરે તું બીછડે મુજ ચેન.
જેસી જંગલકી લાકડીરે સીલગત હું દીન રેન—કંથ૦
લકડી જલ કોયલા ભયોરે કોયલા જલ ભઈ રાખ.
મેં પાપન એસી જલીરે ન કોયલા ભય રાખ—કંથ૦
જો મેં એસા જાનતીરે પ્રીતકીએ દુઃખ હોય;
નગર ઢંઢેરો ફેરતીરે પ્રીત ન કરીઓ કોઇ—કંથ૦
નદી કીનારે મુડદાં જલેરે મેં જાનું કુચ્છ હોય;
જીનકે કારણ ભેખ લીઆરે ઓહી ન જલતા કોય—કંથ૦
કાગારે કાગા સબ તન ખાયો ચુન ચુન ખાયો માસ
દોનેના તુમ મત ખાયોરે પીંયાં મીલનકી આસ—કંથ
ધાગા તુટા ફીર મીલેરે કલી તુટી કુમલાય.
યાર છુટા નહી મીલેરે દગેસે દીલ ગભરાય—કંથ૦

૨૬

હજારો મેરે કાનકા મોતી (બે વાર)
એ મોતી મેરે લાખ ટકેકા ઘર છતીયનપર સોતી હ૦
એ મોતીકી મેરે છાબ ભરી હે જળ જમુનાપર ધોતી હ૦
એ મોતી મેરા કોઇ ઢુંડકે લાવે આધા જોબન ઉસ દેતી હ૦
અગલી બજાર મેમે મોતીબી ખોયા પીછલી બ. ખ. હ૦
એ મોતીકું મેરે બાલ પરોયા આયનેમેં જોતી હજારા૦
એ મોતીકે બદલે મોતી મંગાદે મોતી બીના નહી સોતી હજારો૦

૨૭ મુરીદેશક

જગવાળી તે હારી કરતારી કે વારી.
ભુલકારી કુદરતકી હયે સગરો જગવારી,
લીખત લીખત તુમારો સાર ફુલપાન ડારડાર
કોઇ ન પાયો ગુનકો પીર હરશ જગાત હયે હારી જગવાળી૦

શેર

રામ ઝરૂખે બેઠકે સબકા મુજરા લેત.
જૈસી જીનકી ચાકરી વએસા ઉનકો દેત,
તુ માતનું પીતા પ્યારા તુ દાતાનું ત્રાતા તોપે.

તનમન ધન હયવારી—જગવાલી૦

૨૮ બજમેહાની.

એ કુમર પતલી લચક છબ પ્યારીરે.
નયના રસીલે ચીતવન મતવારોરે,
મોરી કલઇયાં નાજુક બઇયાં;
મોરે પીયાકી ચાલ હય નચારીરે
ખુદાને દીલ એહ દીયા સજતે વફાકે લાયે,
મીલી હય આંખ તો દીદાર દીલરૂબાકે લીયે
બજાન કયું એહસહેં જોને મુબતીલાકે લીયે
બસ અબ સંભાલીયે દીલકો જરા ખુદાકે લીયે.

૨૯ બકાવલી.

ઇનકી મહોબત પ્યારમે બંદી ફસી આજારમેં
ઇનદરને દીઇએબદ દો આ પથ્થર બનું સંસારમે,
જબ તક અપની જાતકી અઓરતસે એ હારાન હો;
બેકસન હોએ બસનહો લાચાર બેચારાનહો;
મુઝસે રજા પાકર ઉધર શાદીપે એ પ્યારા નહો,
વાંતક હમારે જીસમકો પથ્થરસે છુટકારા કહો;
ભલા હુવા નહી દઓલત લુટી, મએં પથ્થરસે છુટી.
તુઝ સાજનકી મેહેરો દયાસે દુખ મટકી મેરી ફુટી.

૩૦ હામાન

યેહી બદીમે પાયા ગમ, અરેઆદમ. ૯
બેદાર રહો હુશીયાર રહો તુમ નેકીમે હરદમ—યેહી,
બસ દીનકો લો પએછાન કસે સામાન.
કસે દયાન જરા સુલતાન બના ફીર કાર કહા રહા,
હામાન—કસે હરદમ રબકી યાદ રહો દીલશાદ,
બંદી કરને વાલોંકી હોની હયે મટીયું બરબાદ.
જો દઓલતે તાઅત પાપે, ઇશ જહામેં અસરત પાયે.
મરજાતે તો જન્નત પાયે નાહો યાદ કરીમકીસંમ—અરેઆદમ

૩૧ કમનદે જફા

કુદરતવાલા મઓલાનું નીયારાં મઓલાનું નીયારા.
વારૂં તોપે મેરી જાન એજી વારૂં તોપે મેરી જાન,
સંસારવામે સારા જહાંમે નામ તેરા આશકાર.
તેરહી નામસે બેડા પારરે હોતે હુંએ અએદાદાર,

૩૨ દોરંગી-દુનીય

ખુદ હાથેથી જેથયું કામ થકાવે.
મનમલકાવે-હરખાવે ખુદ૦
આપમુવા વીણુ સ્વર્ગે કોઇ કદી નવ જાય.
આહનીરાહ પરઇ અંકે હરી કેમ ભુલાએ,
તે મનનું માગ્યુ તે મલે મહેનત કરે.
ચીંતા હળે કામે બલે વલગે ભલે,
તે કામ કરે ભાંવે—ખુદ૦

૩૩

નિસાર તેરે નખરે નાજો અદા પર નીસાર.
ગોરે ગોરે ગાલો બોશેકે દીલાદે દીલકો હો મેરે કરાર,
પ્યારે પ્યારે હાથોસે ગલે લગાલે,
તુંઝેકોભી કરલું મય પ્યારા.
ઝાડુભી ખાઉં મયલતો ભીખાંઉં ખાંઉં મય જુતી પયજાર.
હાથોમેં ચુડીયા નાકમે નથની, પાંઉમે મોતીકા હાર,

૩૪ તાનસેન

પિલે મોકો જામ રંગીલા પિલે મોકો જામ.
પિનેસે હોવે આરામ બાલમ પીલે મોકો જામ,
કયું બયેઠે એ કામ રાજા પીલે મોકો જામ !
દારૂ તો પયારો પીએરે રાતાં રાખે નેન.
સુતો સાહેબો જાગશે તો થાશે રંગની રેન; બાલમ૦
ઘોડા મેરા કમચલેરે દીન થોડા ઘર દુર.
રાજા છોટી કામિની મારૂં જોબન જાએ ભરપુર,
સાંજ પડે ને સાહેબો મારો દારૂડી પીવા જાય.
અડધી રાતે આગણે આવે મારો નાજુકડે જીવ ઘબરાય
ઉંચે પાયે ઢોલીયો ઢીલી પડી નવાર.
લાલુડાં રંગ ભિજીયો કોઇ રમિયો નંદકુમાર રંગી૦

રાત પડેને સાહેબો મારો ન આવે સુવા ઘેર,
રાંડોને ઘેર જઇ સુવે મારી આંખે આવે ઝેર; રાજા.
દારૂ તો દગ દગ કરેરે પ્યાલો કરે પુકાર,
ભર દેવે મૃગ લોચની તમે પિયોને રાજ કુમાર બા૦
સુરજ થાને પુજશારે ભર મોતીરો થાર.
દો ઘડી મોડો ઉગજે મારો સાહેબો ખેલે શીકાર રંગી૦

૩૫ ગોપીચંદ

જાઓજી જાવ કીસ નાદાનકો ફુસલાને આયે.
કિસકો બહકાને આયે કીસકો બહલાને આયે;
બાતોમેં લાને આયે ! ઘાતોમે પાને આયે.
પુરે નાદાન અપની નાદાની દિખલાને આયે—જાઓજી૦
આગે ઉસ્તાદકે ઉસ્તાદી કરને આના કયસા;
દરિયામેં ડાલને દોજામ પાની જાના કયસા
ફિરને હો ઘેરે ઘેરે કરતે હો હેરે ફેરે,
આતોહો મેરે ડેર જાતો હો બનકે ચેર;
જાઅય બંદો અયસે ફનદે ગોરખ ધન્ધે દેખે ચન્દે૦
કયા હમકો સિખલાને આયે જાઓજી—જાવોજી૦

૩૬ ખુનેનાહક

ચકમાં ચલતાં છલતા જલતા મુજકો એહ કયા દીલમે સમઝા
ચીકના પ્રીતના ફુટકા દમકા પ્યાલા હયએ સમકા.
તેગમારૂં ખનનનનન, જાન જાએ સનનનનન,
બનકે મુરદા ફડકેમુંરઘાંસાથી હો વહી જમકા—ચકમાં૦

૩૭ ભુલભુલૈયાં

ને પીયાં આપેના મોસે સહા દુખ જાયના
જીયા જાયે જરાયે સતાયે. હીયા.
મુજકો માલુમ નથા પહેલે લગાના દીલકા.
મેરે પેહેલુમે હમેશા થા ઠીકાના દીલકા.
યાદ આતા હએ ખુશીકા વોહ જમાના દીલકા.
અબતો મુશકીલ હય મેરે કાંબુમેં આના દીલકા.
જાન લે જાતા હએ કમબખ્ત એહજાના દીલકા,
સુખ પાયેના ગમ જાએના કુછ જાએના—પીયાં૦

૩૮ દીલફરોશ

તુમહે દુંગા મય વાકી ખબરીયા જાન.
મુઝ દેદો એ પ્યારી સુંદરીઆ જાન, તું૦
પ્યારી ચંચલ હય ન્યારી ન્યારી છલબલ

અએ જારે મુવે ચલ ચલ ન ગુલામકા કામલુ.
અક્ષર કામ કરૂંગા ખુશ અનજામ કરૂંગા,
બસ કુચ્છ કામ નહી જા ચલ ચલ ચોર કહીંકા
ચુપના કામ કહીતું કર બદનામ નહી તું.
હય નોકેર બરતર અફ્સર તુંજપર,
બદતર અજબર અફ્સર હમપર;

૩૯ આસીરે-હીર્સ

અમ્મા મુજે અચ્છીસી ટોપી મંગાદે.
ટોપી મંગાદે ઘોડા દીલાદે જોડા દીલાદે, સીલાદે;
ગાડીમે સોતુંગા ઘોડેપે બેઠુંગા હાંકુંગા કચ હું હું હું
આહીસ્તા આહીસ્તા આહીસ્તા બસ થમ થમ થમ,
અમ્મા મુજે બંદુક છોટીસી લાદે;
બંદુક લાદે ભાલા મંગાદે તીરો કમાન દીલાદે.
તોપોકું છોડુંગા કીલેકો તોડુંગા ગોલા ચલાઉંગા,ધરરરરરર ધુડીમ.
ઝટપટ હો ઝટપટ હો ઝટપટ ફયર ધુમ ધુમ.

૪૦ મુરીદેશાક

છાંડો છાંડોજી મોરી કલઇયાં દુખાવ નહી બઇયાં પડુંમે પૈયાં પૈયાં
આહ ડગરીઆં સબ તોરે ડગરીઆં;
કરો દેખોજા લડકઇઆં;
કોઇ સખીજો સુન પૈયાં આ આ આ આ જઇઆં—છાંડો૰
ચુરીયાં મોરી કર કાઇ દેખો દેખો તુમ રામ દોહાઇ
કાપેહીયાં જીયાં એમન રસીયા કયાં મન બશીયાં,
આવોજી આવોજી ના તરસાવોજી હે હે હે હે આકી જનીયાં—છાંડો૰

૪૧ હરીશ્ચંદ

હો ન દીલરામ,તો કયા દીલકો આરામ.
દીલકો આરામ ન તો જીનેસે કામ—હો૰
આંખોને કાતિલકે બરછી હય મારી
મયેં બનકે મતવારી હું કાતિલ પરવારી
હય જીસે બેજારી, લાચારી-કયા૰

૪૨ હામાન

મારે પડે હમ પ્યારી ફ્બનકે.
પ્યારી ફ્બનકે નાજુક બદનકે.

ઇનકાર છોડો યકરાર જોડો;
દુલ્હા બનાઉં જાઉં વારી દુલહનકે—મારે૦
મીસરી ખીલાદે શરબત પીલાદે.
બોસે દે ડાલ પ્યારી પ્યારે દહનકે—મારે૦
દીલકા ગની હું ઘરકા ધની હું.
મજે દીખાવો મોહે સારે જોબનકે—મારે૦

૪૩ ચતરા બક્રાવલી

જબકે કલંદર બન બન ફીરકર બનદર લેકર આતે હયે.
તાલી બજાના નીસદીન પલછીન બંદરકો બતલાતે હયે,
તુને આકર કીયું દીખાયે મોહે બંનદરવાકે ખેલ (૨)
ભોલે ભાલે મનકો ન ભાય તોરા ખેલ ઇનસાંનોને
કેસે પાયા હમેવાનોકા મેલ—તુને૦

૪૪

ઉઠો પીંયા જાગોરે એકેલી ડર લાગે
એકેલી ડર લાગે અકેલી ડર લાગે—ઉઠો૦
આધી આધી રેનીઆ કોયલીઆં બોલે,
બનમે બોલે મોરરે—ઉઠો૦
આધી રાતે પીંચા આયો.
ઇતનેમે હો ગઇ ભોર રે—એકેલી૦

૪૫ તાનસેન

બદલ ગઇ ન્યનારે છીનત નાહીરે
કાગલ હોય તો વાંચે ફેરી કરમ ન વાચ્યોં જાય,
કુવા હોય તો તાંગિયેરે સમુંદ્ર સાગયો ન જાયરે—બદલ૦
ખેતર હોય તો ખેડીએરે ડુંગર ખેડયો ન જાય,
પરાયે સયાંકી પ્રીત બુરીરે ભોર ભયો ચલ જાયરે—બદલ૦

૪૬ અલાઉદ્દીન

પૈયાં મય લાગુ ઓચાચ્ચા પીંયારે મોરે.
ચીંતા હમારી બીસારે પીંયારે મોરે.
ચમકે નસીબો કે તારે પીંયારે મોરે.
દેકે રૂપૈયા દુલારે પીંયારે મોરે.
ચાચાને મુઝકો બનાયા ગુલામ,
ચમન કરના પીઅર જીમર નીકમ

૪૭ કમન્દે જદ્

ગોહર પ્યારી જાન હમારી નહો દુખીયા દરદીરે
સોજા સોજા બેદા હશત સાહેબ હએ હમ દરદીરે
દુખમે સુખ તું માન લે પ્યારી,
ગોકે હએ બીપતા હમસર ભારી;
વોહી સુનેગા અરજીરે.

૪૮ ખુરશીદે જરનીગાર

ફરમાઓ શરમાઓ નહી અબ હજરત સરવરહાં
કૌન હય વોહ તુમને જીસપર તન મન ડારેવાર—ફર૦
ફસકે દામે ઈશ્કમેં અબ છુટના હય દુશવાર,
ઘર છુટા દર છુટા હયરાન હો બન બન જાનસે
હરદમ પુરગમ દીન રતીઆં—ફર૦
જોરવાલે આપ થે ક્યું બને નહી ફોજાર,
દુ:ખ ઝેલે સુખ ઝેલે હય જોર કીધર અબશોર
હયજી સપર બહડ બહડકર બતીઆં—ફર૦

૪૯ ભુલ ભુલઇયાં.

છાંડ ચલે મન પરદેશી બન બન ભટકત હાએ હા પે.
અબ કબ લગ ફીરકર આનાજી, છોડ નગર ઘર જોગ પાએનો;
હરસે ધ્યાન લગાન છાંડ ચલે૦

૫૦ લયલા

મજેહદારી ગીલોરી ભરી લાલીયાં,
ચાતુર હું નાર કરું નયારા બયપાર.
મારે પાનોંમેં યાર ફંસે સેઠ સાહુકાર અયસો જાદુ ડારીયાં
ખાઉં ખીલાઉં મય બીડાં બનાઉં.
બીડેમેં છપન મસાલે મીલાઉં.
લઓંગ ઇલાયચી ઓર છાલીયાં.
શકર બીચ આમ હમ પાન બીડાં લઇ પકી.
પકી કલીયાં ગીલોરીયાં બનાઇ.
બડી મજહ પાઈ જો રંગીલ કભુ ખાઇ.
માનકો પાન હય જાનકો જાન હય,
લેલા લેલા આવ અંવ ગીલારીયાં.
ખાવ ખાવ હાં હાં રંગવાલીયાં.

૫૧ તબદીલે કીસમત

આગ તનમન લાગી કયસે બુજાઉં.
કયા બનાઉં, કયા સુનાઉં, કલ નપાઉં, જીસે જાઉં,
એ કીસીકો દીખલાઉં—આગ.
હાય ગમ મય હાર, પાસ નાહીં વો યાર, દાતો કયસે રહું મનમાર.
કંથ બીના મય કામની રોઉં કયસી કરું કરતાર.
આજા જલદી ઓ પ્યારે, ઓ ન્યારે જેસે સુખ પાઉં
મય તુજપે બલજાઉં—આગ—મારે આરતી.

૫૨

દુલનીયા બના રહે તેરા રાજ.
ચુનચુન કલીયા મય સેજ બીછાઉં સોવે સાસજીકા છૈયાં.
નનંદકા ભૈયા હમારાં સઈયાં ગલે બાચ બૈયાં.
સોનેકી ઘડવા ગંગા જળ પાની પીએ સાસજીકા છૈયાં.
નનંદકા ભૈયા હમારા સૈયાં ગલે બીચ બૈયાં.

૫૩ આબે ઇબલીસ.

ગર્ચે કાલા હું જવાન પર હું હસીનોકી જાન,
નામકો હય મેરે કચસા માનો પાન.
બાત ય બનાઓ સાથ મેરે આઓ કહેના માન મેરા તું અય જાન,
છોડ યહ ધ્યાન તોડ ન તાન સુન લો બાતેં ખોલેં કાન
હય રંગ મેરા કાલા હય ઢંગ મેરા આલા, માહો મહેરસે હયબાલા મેરીશાન
હો દુંગા મેવા લજ્જતદાર લીંબુ નારંગી અનાર મુગ્ર બટાટે અચાર
તુઝે હલવાભી ખીલાઉં, બરફી પેંડાભી ખીલાઉં જાનમાલસે હું મય કુરબાન

૫૪ હુસનઆરા

એજી જાઓ સજન બડે આએ ચુમો ન મોરે ગાલોંકો,
મોરે ગાલોપે યાર કરે લાખો નીસાર હીરે લાલોંકો
છુએ કોઇ જો નાજોકે પાલોંકો
વારે લાખો રૂપયનકે માલોંકો—ચુમો.

૫૫ ખુને નાહક

નાચે છુમ છુમ છુમ પ્યારી ગુલશન હય સબહરા પ્યારી
નાચે હીલમીલ ખીલ હાંહાંહાં.
આજ સાજ કરે મેહેર પીયારી! રંગ ઉડે ગતરાગ છીડે
બહડે શાન કરે આનપે કુરબાન દીલોજાન,
આ દીખાએ જલવા પ્યારી ખીલ જાએગી કીયારી. હાંહાંહાં—નાચે

૫૬ બજમેફાની.

પ્યારે પરદેશ ન જાવોરે ઓ સાજના
નયનાં બાન પ્યારે તજકર ધીર મોરે નીર બહાવે.
તેરે કુરબાન તેરે કુરબાન પ્યારે દુઃખ દે ન પલપલીયાં,
નાસદીન તન જલાયાં કરે ધીન છીન તલમલીયા
બેકરાર હું ન જાર હું નીસાર હું
મેહેરબાન તું બાર બારકર ગાલકર કર રંગ રલીયાં.

૫૭ હરીશ્ચંદ્ર.

અરે નહીં મોકો છોર જારે—અરે
હાય ! છોર જાવું કયેસે—અરે.
ચયન કયેસે પાવું મયેં.
ઓ હમારે બાપ પ્યારે—અરે.

ઉડી આવે પંખીડા લાવે પંખીડા પીયાનો સંદેશ—હાં હાં—૫૮
પીયુ તારો ઘેલી પંથ સીધારયો લીધી વાટ વીદેશ
એકલી અટુલી મુકી નારીને બાળે વેશ—ઉડી૦
ના નમેરી હોય ન મોરા, શાનો પડયો અંદેશ
ભામની ભોળી ભુલી ભટકે—એકેલી વીર મંડળ

૫૯ મોહીની ચંદ્ર

અરે હું મસ્તાન પેમની મને કોઇ ન છેડોરે
લાચાર હુ બિચારી છું શીદ ર્યો છો કેડોરે
જુવાનીથી દીવાની છું મારો છોડો છેડોરે—છેલા અરે.
પ્રાણદાન છે પ્રીતમાં પુછી કરજો પ્રીત,
પ્રાનદાન તો સેહેલ છે કઠણ પ્રીતની રીત
આધાર તું કીરતાર મારો પાર બેડોરે—અરે હું.

૬૦ હામન

મેરા ગમકા તરાના સુનીએ ફીસાના અયે શાહ ઝીશાન
હય એ જમાના, દુશમન પુરાના સુનયે ફીસાના—અયે
આબીદ મેરા બાપથા ગયે જંગલમેં ·હામાન,
મેહેર મેયે ઊસકી લાડલી મેરા ભાઇ મુજફ્ફર જાન
મેરી માથી નાદીના દાનાયગાના સુનીએ ફીસાના—અયે.

૬૧ ધુપ-છાંવ.

પ્યારે તોરે આલો બાનપર ફીદા હએ વાલા,
ગોરે ગાલોંપે હએ દીલ હાલા, મતવાલા તું હએ ગુલે લાલા,
તેરા જોબન હએ જાની નીરાલા, જરા બોસા તો દે દે દુબાલા,
અરરર અરરર બસકર બસકર—હટ હટ નટખટ બદ ખસલત.

૬૨ ખુરશીદે જરનીગાર

ધુએકી ગાડી ઉડાએલીએ જાએ, પયસેકા લોભી ફરંગી યારે બાબુ
જાત નહીં દેખે જમાત નહીં દેખે; એકહીમે સબકો બીઠાય લીયે જાય
હીન્દુ મુસલમાન ભંગી ચમારસે, ટીકીટકે રૂપીયે ગીનીએ લીયે જાય.
દીલ્હી શહરસે ચલે જો મુસાફીર, મુંબઇ, કલકત્તા, ભગાય લીયે જાય

૬૩ હુસનઆરા.

પ્યારી બેહેરે ખુદા દીલકો સંભાળીએ.
નાહક રંજ ન પાલીએ—પ્યારી.
જો ગમ ખાએગી તો પછતાએગી હાં.
દીલસે ખીયાલ યે ટાલીયે—પ્યારી,
વોહ ઘડી આએગી પીયાકોભી પાએગી.
તબ અરમાન નીકાલીએ—પ્યારી.

ખુને નાહક.

૬૪

દુર દુર જા પર હો દુર બેશઊર તું, મુહકો તેરે ઝુલમુ મસાની મરજા તું
દોચાર ઘાતે, લે માર લાતે, બાતે મીઠી કર જાન,
જારે જારે મુરખ નાદન
સુન પ્યારી તું માન જારી ના કર તુફાન,
જારે મુજી શયતાન અરે જા જા જા
અરે આઆઆ હટનલા અટનલા બોસા ઝટપટ દીલા.
જાજારે કાલ લંગુર તું.

૬૫ મારે અસ્તી.

જાકો પીયુ અનારી જુવા ખેલેરે અરે હાંરે ઉસ પાપીકે સોગમાં
નારી બેચારી દુખ ઝેલે હાય દૈયા નીર દૈયા સો પ્રીતી
દીન રતીયાં નીર અખીયાં હસે સખીયા ફાટે છતીયાં હાં પ્રાન લે લે
અયસેકી પ્રીત કટારીકા મરના, બેચે ગહેના પાના જાય મોહુ રૂલત્રાય
અરે હાય હાય બીધાતાં સંગ જુત્તારી દે ખમય હારી ન્યારી ખારી હાયરેઝમેલે

૬૬ ખુરસીદે જરનીગાર

યારકે ઘર ચલ જાએ નીડર બતલાદે નગરીયા
જાનાકે ઘરકી ખબર બતલાદે
સાથ જરા ચલકે ડગર બતલાદે
દીલ મીલકે સંગ જાના, જહાંસે વોહ પાના
પરીકો લાઉઆના, સફરપર બાંધે કમરોઆ.

૬૭ લયલા નેહાર

નગુલ હોતો ભાયે બુલબુલકો કયા લાલાજારે
હય ગુલજાર ઉસ્કો ખાર, કોઇ જીસકા નહીં દીલદારરે–ન૰
બેકલ ચંચલ જીયા કલસે, સોહે નહી સીંગાર,
કારી કટારી લગાય કીયારી, જલાયે જીઆદે બહારરે–ન૰
ચયન પરે નહીં, રયન કટે નહીં. નયન બેહે જલધાર,
ફલદે ચમનકી કળીએ–કળીમે. ગુલ હો ગલેકા જો હારરે–ન૰

૬૮ ખુને નાહક

મોહનીયા પ્યારી સનમસે મીલાવો
જો ચાહો જો માંગો વોહી મોસે પાવો
એહ મુંહ કાલા ઓર મસાલા જાકે ખુશકા ખાવો.
મયજલા હું ઇસકમે તુમ ઓર ન આગ લગાવો
જનમ એહ ગુન માંનુ બાતી સદા મય કરું દેખકે જરત મોરા, જીયરા
ન લો નામ ઉસ ગુલકા ટહલો જાવો
મત માંદ ચાન્દકો ગહન લગાવોજી
બનકે ખબતી યું નહી ફલકપે ખાક ઊડાવોજી,
મેરી કસમ તુમ નાહી સુખ ન યેહ સુનાવો.

૬૯ કુલીન કાન્તા

નમું પદે ગીરીજા પતીને
ચંદ્ર લલામ સદપર તારૂં એકજ શરણું અમારૂં
પ્રેમ ધરી આપ દયા નીધી સન્મતીને નમું૦
ભસ્મ ધરી, શીર ગંગ શોભે ઉમયાજી સંગ
મચે સંગીત રંગ, બને તાલ મૃદંગ, ડોલે કંઠે ભુજંગ
રૂમક ઝુમક છું મ તાંડવ કરતાં મચ્યા અખંડ નંદે પ્રેમ૦

૭૦ મુલરાજ સોલંકી

સનનન સોહે સાવરીઆ શામ
પ્યારે પ્યારે નયનાંપે વારી વારી જાઉ—સનનન૦
એકતો ડાલે પીયા મુખડેપે આંચલ, દૂજે દીખાવે ઊંધ લીયા રાંમ,
તીજે ભરે મોરી છતીયાં પેચુટકી કયા જાદુ ડારે ગુજરીયા શામ
લાકજ જમાવે મોરા જીયા લુભાવે, નયેનોકી ડારી પતંગી ગાચા રામ
જાઓ હઠોજી ન બઇયાં મરોરે, છોડો હમારી ડગરીયાં શામ—સ૦

૭૧ સુંદરવેણુ

જોબનના રંગમાં ઝુલે.
રમશોના જોઇશ મનમોહનની સંગ—રંગમાં.
છણુકો કરતી છેલ છબીલી ઠપકો દેઉ દંગ !
તુજ સમાના ના શરમ મુકીએ.
જો જો મચાવીશ જંગ—રંગમાં,
મદન રંગથી પ્રફુલીત થાશે ચંપાએલ આ તંગ
મ્હાલશું ચાલશું પ્રીતમ પ્રીતે પણ નહી આવે ઢંગ—રંગમાં૦

૭૨ રાજબીજ

ગણે જુદાઇ પ્રાણ બની શીદ અણજાણુ,
મલી આનંદ લ્હાણુ ચાલ ચમન ઉડાવ,
તું છે છબીલી નાર, હું રંગીલો ભરથાર,
બન્યું જોડું નીરધાર મણી કુંદન જડાવ,
ઢાંક માથાની વેણ, કાળી નાગતણી ફેણ,
પ્યારી આણી આલી નેણ, જરા ધીરે નચાવ,
વાગ્યો કલેજે કારી ઘાવ, દુઃખ દેણભારી,
જરાથા દયાલુ પ્યારી, મને મરતો બચાવ,
જોયું જ્યારથી આ મુખ, કામ આપે બહુ દુઃખ,
ગયો ચોરી મારૂં સુખ, પ્રિયે પાછું અપાવ,
છું હું દાસ નીરાધાર, તું છે મારો સરદાર,
આવ ધસી ધરી પ્યાર, પ્રાણ ગલે લગાવ.

૭૩ અસરૂમતી

જપતી પ્રીતમની જપમાળ જુવતી જો અલબેલી
જોબન રસ રંગે જોની આ બની ઘેલી
વ્યાકુલ વૃક્ષના વિણુ વ્હાલી વેલી—જપતી.
તન મનમાં વ્યાપી રહયો જોબન વસંત જંગ
રશભોગી રસીઆ વીના રમીએ કયાં રસ રંગ,
જાણ્યું ન જડીએ કોઇ, રસીએ રંગીલો.
ચપ ચપ કરતી લેતીજા તું ચલેલી—વ્યાકુલ.
પેટ દુખ્યે શીર કુટતાં સંકટ બાન સમાય,
બલતાને બાલી સખી હૈડે શું હરખાય,
આહા અકલાએ શાને છેલ છબીલી—વ્યાકુલ.

૭૪ ઉમાદેવડી.

જા જારે શુ રીસાય રસીલી નજર મીલાવી લે—ર
ચટપટી ચિતમાં લાગી ચતુરા ચેહેરો જોવા દે,
હીરા મોતી માગ્ય મધુરી, ઝાંઝર ઝમણુા લે
મદન અગન તનમાં લાગેલી તરત બુઝાવી દે,
સમતા નથી રહેતી રે સુંસલુણી મરમ વચન મુકી દે
કલ્પ લતા છબીલી તુજ છાયે, પામર પંખીલે.

૭૫ પવીત્ર લીલાવતી

કરી વેશ્યાની યારી, બેઠા અટારી, પેલા તમારા પ્રાણુ
જાઓ થાઓ મૈયારી, ભાભી અમારી—બેઠા પેલા
વિંછીનો આંકડો વેશ્યા છે વસમી, જો જો ન થાય જાણ
જાણશે તો ઝેર આણશે ઝાઝું, કરશે રાંડ રોકાણ
જુઓ જલની ઝારી, હાથમાં ધારી, બેઠા પેલા.

૭૬ જુગલ જુગારો

વ્હાલમજી સાડી ગુલાબી મંગાવો, પોલકા બનાવો મોતીડાં ટંકાવો
બંગડી બે હીરાની મોંઘી ઘડાવો જડાવો—વ્હાલમજી.

સાખી

સુરતમાંજ જણાય છે ધુતારાના ઠગ
જેવો વાનો પુરશો તેવો ચડશે રંગ
હાંસીના હુલાસમાં રસીલી તારી રીસાઇએ—વ્હાલમજી.

૭૭ ઉદયભાણ

બોલો મારા પ્રેમી પોપટજી બોલ બોલો બોલો બોલો મેના બોલાવે
ડોલો રંગરસિયાજી ડોલો જરી ડોલો ડોલો ડોલો પ્યારી ડોલાવે
મેના તારા વચનની વેણુ વાગી, લાગી લાગી લલિત લ્હે લાગી
મેના વહાલી મેના કે નહિ કે પણ, જાગી જાગી જાગી અજબ જ્યોત જાગી.
પ્હેલાંપોપટજી પ્યારા રામજી સંભારો વ્હાવ્હા મેના શું સતી સીતા વિસારો
ચતુર સુજાણ સીતારામ ઉચરાવે પોપટજી પાંજર સોનાનું સજાવું,
લાડલી હું લાલચુ નથી કે લલચાવું સોને રૂપે શું ભીડ ભીતરની ભાગી-લા
રૂડા સુડાને રંગે રંગે રમાડું પાંખે ધાલીને ફુલ મીઠાં ખવાડું
ભાવના ભુખ્યા શું ભાવી ભાવના ભુલાવે—બોલો૦

૭૮ વીણાવેલી

ઉગ્યો સખી ! સૃષ્ટિનો શણગાર હાર, ચાલ્ય ચાલ્ય જોવાને ચંદ્રમાં.
જોને પ્રેમ ઘેલી ભુમીના દેદાર, જોને ડોલે સૃષ્ટિ આનંદમાં—ઓહો૦
ધન્ય ધરા સુંદરી ! તને, ચતુર ચંદ્ર તુજ કાન્ત,
શાન્તિ પાઠ પઢાવતો, સાથીને એકાન્ત.
ધરણી પડી પતિને પાય, શિક્ષા શિરે ધરેરે,
ગુણીયલ ગોરી પતિ ગુણગાય, શાન્તિ ચિતે સ્મરેરે
ધરોને બહેન ! ધરતી માતાનું કહ્યું કાન,
પ્રિતેથી કરો સંસાર સુધારસ પાન-ધરણી૦
ચંદ્ર મુખે ચીઢાઇને, તારાના મુખ શ્યામ,
સદગુણીનું સુખ ભાળીને, રમે દુષ્ટના રામ.
સખી ! જેને પતિનું માન-તેનાં ગાંધર્વ ગાએ ગાન,
પામે દેવી સમાન સન્માન રમે રામા રસીક લઇ તાન.
ધરણી નાર સમ ગૃહિણીઓ, સેવે સ્વામી પાય,
ચતુર ચંદ્ર સમ ધણી મળે, જ્યાં જ્યાં ત્યાં ઉચરાય.

૭૯ કામસેન રસિકા

દા ઉઠી છે દુઃખની દીલમાં, શી રીતે ઠંડી થશે
આશ લાગી છે જેમાં મુજને, શી રીતે પુરી થશે-દા૦
નજરે દીઠી મેં જે નારી, પરણે ના જો એ સાથે મારી.
તો તો જીંદગી આ આકારી, કેમ કરીને પુરી થશે—દા૦
મેં તલવાર કે ઓને મારી, તેવી જોને આ નેન કટારી,
કમલાક્ષીનાં નયનાં કારી, તો ઘા કેમ કરી રૂઝશે-દા૦

૮૦ જગતસિંહ

વીભુ વારે ચડોને મારીરે દીન દાસી કહે છે પુકારી
કષ્ટોને કાપી, સ્વામી સુખ આપી
આશા પુરો દયા દીલ ધારી—વીભુ૦
ભોગીને માટે જોગી વેશ ધારી મલુ મોહન મમ સુખકારી
સહાય તારી હે મોરારી, યાચે બાલા બીચારી—વીભુ૦

૮૧ કરણઘેલો

આંખલડી અણીઆળીરે, જરા નચાવ નખરાંવાલી
જે નખરેરે તારા વાલમજીને વશ કીધા,
ભમર કમાન જરાં ખેંચી ખુણેથી, ક્રોધ કટાક્ષ કર આલીરે,
જરા નચાવો નખરા વાલી,
જે નખરેરે તારા વાલમજીને વશ કીધા,
ચટક મટક અને ચટકતી ચાલ આમ, ઝાંઝરથી ઝમકાળીરે;
જરા નચાવ નખરાવાલી,
જે નખરેરે તારા વાલમજીને વશ કીધા.
લ્યો લટકો મટકો ચટકો આ, આલી સતાવો શું ઠાલીરે;
જુઓ નાચે આ નખરાવાલી,
જે નખરેરે તારા વાલમજીને વશ કીધા.

૮૨ કનકતારાં

દશા આ શી થઇ મારીરે કરમની છે ગતી ન્યારી !—દશા
રમતાં રાજ મહેલમાં, વસતા સુખ મોઝાર,
સેવામાં હાજર હતાં દાસી દાસ હજાર,
ભોગવી આજ લાચારી પડયો વનમાં હું આજારી—દશા૦
ફુલશૈયા પણ જેહને કઠણ લાગતી સ્હેજ,
સુતી છે પથ્થર તણી ધરતી ઉપર એજ.
મહા રાજાની કુમારી દુઃખી છે બહેન મુજ પ્યારી—દશા૦
તરસ્યાં ભુખ્યાંને અમે દેતાં પાણી અન્ન,
ટલવળીએ આ વન વીષે ભુખ્યાં વિણુ ભોજન,
પીવા મળતું નથી પાણી રહુ કેમ ધીર હું ધારી—દશા૦

૮૩ કુંદબાળા

કંઇ ચેટક લગાડી રસીલી કર્યો ઘેલો મને તે છબીલી—કંઇ૦
કાળજડું કોરી તેં ચીતડું ચોરી, કેદી બનાવ્યો રંગીલી !—કં૦
દાન ન લે તું દવાએ દે તું ! ટવલાવે કાં તું હઠીલી !—કં૦

૮૪ માનસીંહ

પાણી ભરવા હું ગઇ તીરે, સાહેલીની સંગે,
આડા આવીને ઉભારે, કુવરજી નવરંગે,
જલ ભરવાં સરવે ગયાં, એ વાડી મોઝાર,
થઇ ઉભા દરવાન તે, બંને રાજ કુમાર;
રોકી રાખી સાસુજીરે, અમો સૌ પનિહારી,
નામ પુછીને મ્હારૂંરે, કીધીઠઠ્ઠા ભારી,
શરમાઇ ઉભાં રહયાં, શું અમ અબલા જોર
વિનવણી કાંઇ સુણી નહીં, દેખાડી નિજ તોર,
હઠથી અમે હાર્યાંરે આખર એક સાહેલી,
નામ દિધુંજ મ્હારૂંરે, ત્યારે દિધાં મેલી.

૮૫ મેવાડનો પ્રતાપી ચંદ

અલબેલીના ભરથાર તમે ચાલો,
હાય હાય નખરાલી નાર તું લટકે મટકે હું બેજાર.
છબીલીના છેલા યાર—તમે
વહા ! છેલા અમે દીલદાર તું છો આહા ! ઇંદ્ર પરી અવતાર
રસીલીના રસિક સણગાર—તમે
ચાલ રંગે જમાડું રાજ પ્રીતા રસમાં ડુબાડું આજ,
ઓહો સફળ આજ સૌ કાજ, મેરૂં મારો તું શીરતાજ છબીલી૦

૮૬ જયરાજ

છે એક પ્યારો મિત્ર મારો,
દેહ જુદા પણ જીવ એક, અંતર જરી નહીં ધારો.
લાગી પ્રીત બાલપણામાંથી
રાય રંકનું જ્ઞાન નહોતું વાધી પ્રીત ત્યાંથી,
ભેદ નોહતો ન અણસારો—દેહ૦
પછી સ્નેહી છુટા પડીયા,
એક નૃપ બીજો ભટકનારો—દેહ૦
રાય તો ભુલી ગયો પેલો,
ગરીબ બીચારો એ, દુખે બની ગયો અરધો ઘેલો,
ન્યાય દીલ રાજા વીચારો—દેહ૦

૮૭ વીક્રમ ચરીત્ર

મને સહાય કરસે મોરારીરે, વારે ચડશે ગોવરધનધારી
અહલ્યા ઉગારી, મીરાંબાઇ તારી, બેની ચીંતા કરીશ નહી મારી-મને૦
માંજારી બચ્ચાંને બળતા ઉગારી, મોક્ષ દીધો ગજેન્દ્રને તારી,
દ્રાપદીના ચીર પુર્યાં થાશે તે સહાયકારી-મને

૮૮ વીણાવેલી

અરે શું માનવનો અભીમાન–પલકમાં ટળી જશેરે.
ખરે જેમ પીંપલ ઊપર પાન–પલકમાં ખરી જશેરે.
પલકમાં ખરો જશેરે માટીમાં મલી જશેરે પીતા.
ઘડી જીવતરમાં ઘડી એક સુખનીનાઅ......રેનથી૦
મુઢ મનમાં તોયે મરતાઆઆ......રેનથી પામર નર નાદાન–અરે
કાયા કલેવર કારમું છે ગંદકીનો ગાડવો,
સમજુ જને સમજી જઇ અભિમાનને વણસાડવો
અભિમાન ફણીધરને નહીં દુધ પાઇ પૈ ધાડવો;
રાવણ સરીખે માનથી લીધો નથી કંઈ લાડવો—અરે

૮૯ ત્રીવિક્રમ

પુનમની ચાંદની ખીલી પુરી અંહીરે, શોભે રજની સુંદર શી આજ
હેતે રમિએ સંગાથે સૈયર આપણેરે.
સૈયર કંકણો શોનાનાં કરે ધર્યાંરે, માંહે જડીયાં છે. નીલમ મણી નંગ–હેતે
મળીઆં આજે આપણે, ધરી શોલ શણગાર.
કર કંકણ ચુડી ચમક, ચંદ તેજ એકતાર.
હીરા રત્નથી જડીત ઉરહાર છેરે, મોતી ગુછ લલકે છે બાજુબંધ—હેતે૦
અંબોડાં ફુલે જડયાં, સર સેંથે હીંગુળ
કીધા કુમકુમ ચાદલા, મુકતા માલા ઉર
આરસ પારસ મણી જડેલા છોક છેરે, તેમાં વસતાં હૈયે નણદલ વીર–હેતે
પેર્યાં ઝાંઝર પ્રીતથી, ઝણણ કરે ઝણકાર,
ફરીએ સૈયર ફુદડી, આ રજની મોઝાર
સખી વેલીઓ ફુલી વિધ વિધ ભાતનીરે, તેતો આપેછેશી સુંદર સુંગધ–હેતે

૯૦ પવીત્ર લીલાવતી

ભાઇ પટારો કેમ ઊઘાડયો, જોઉં કુચી બેસારી કેઇ
સાહેબ બાપા બહાર ગયા છે, શું ગુંઝામાં ધાલ્યું લેઇ
બધું ઘરેણું કયાં લઇ ચાલ્યા, આમ કરી તસ્કરનું કામ
પડશે માથે અરે અમારે, પાછું મુકો તમે તમામ,
ચબાવલા તું, ચડી ગયો છે પરની તારે શી પંચાત.
બસ બસ તારે નહીં બોલવું, હમણા પાછલ પડશે લાત
નીચ જાત ચાકરની તારી, આખર જોડા ઉચકનાર,
આવ રાંડના હવે અડાવા બંદાતો આ ચાલ્યા બહાર

૯૧ ઉદય ભાણુ

મન માયાના કરનાચારે, જરી જોને તપાસી તારી કાયા
પુછી જોને તું, પંડીત પુરાણુારે કાઇના અમર છે, લેખે લીણુા
કાચી છે કાચા આ માટીની માયા છે માટીના ખેલ બનાયા
સાણુા તો સમજી અલગ થયા પણુ બાલક-બીચારા લપટાગારે-જ
લાખોની પાંખો ગઇ છે પીંખાઈ-જેણે મુછપર લીંબુ ઠરાયા
કાળના કોવાડેથી કોણુ બચ્યું ભલે ભલે હોય રંક માહ રાયારે-જ
સંધ્યાના જેવા રંગ-સોનેરી વંધ્યાને લાડ લડાયા
જોબન ને તન ધન તેવાં સમજવાં પાણીમાના પડછાયારે—જરી

૯૨ નવલ કુસુમ

અમર કરી લેને માનવ દેહધારી, પ્રેમથી કરી હરીરસ ભરી—અમ
નાહક આ તક અણમોલી જાશે, સમજ તું જરીસમજ તું જરી-અ
કાચા સુતરને તાંતણે જો બાંધી આ જીંદગાની છે
દરિયા તણા મોજાં સમી તું જુઠી જાણુ જુવાની છે
માટે ભજ હરી હરી ભજ હરી, હરી ભજ હરી હરી ભજ હરી-અ

૯૩ મુલરાજ સોલંકી

ધીર હાં ધીરી હાં બાલા ધીરી રે ધીરી.
એ સમય પણ આવશે નાવલો રમાડશે લડાવશે ખીલાવશે રસરંગેભીંજાવશે
સખી એ સખી સત્વર આવો બાગ મહીં કો ચોર જણાયે
ચોર નહી તું ચોરક ચિતની તુથી તનમન સર્વ લુટાયે,
કેદી કરી બોલાવશે પણ પ્રાણુ કહી આ ભેટી મણી પ્રેમ માળ પેહેરાવશે-ધી

૯૪ કરણ ઘેલો

જાઓ જાઓ ન સતાઓ સાંવરીઆ.
મોરા નાજુક તન ગુલજાર, વાપે કીની કુલ સીંગાર,
કાંહે નજર લગાઓ સાંવરીઆં—જાઓ.
મોરા જોબન ઝુમકેદાર, હટો કહે સરમાવો સાંવરીઆં—જાઓ૦

૯૫ વીક્રમચરોત્ર

એ........માથે મટુકી લંઇ જાઊં પ્યારા લેહેરી બાલાને દુધલડાં પાઉં
હું ગોવાલણુ નાંની નારી. પ્યારો મારો છે વિહારી.
રંગે રમાડી રીઝાઉં—પ્યારા—એ૦

૯૬ મીઠા જહર

હાય હાયરે નવાબ, તેરા ખાના હો ખરાબ
મુઝે દુલ્હા બનાકર લુટા-હાય હાય હાય હાય
બાતોમેં ધાતોંમેં ઇન બદજાતોંકી મેરા
ધરભી ગયા જરભી ગયા મરભી ગયા હાય
લ નોટ દે ચોટ કહાં ચલ દીએ લે લોટ-હાય

૯૭ મોહીની ચં૦

ધીરી ધીરી સુંદરી જરા ધીરી, તારા વાંસે લીધીછે ફકીરી—સુંદરી
નયન મીલાવો પ્યારી, હસી બોલાવો આપીશ આખી અમીરી-ધીરી
રૂપે રીઝાવું કહે તો સોને મઢાવું દુર કર તું દીલગીરી, એજી દુર-ગીરી
ધીરા ધીરા કુંવર જરા ધીરા
સગા માડીના જાયા ઓ વીરા—કુંવર જરા૦
જેવી પોતાની તેવી નારી પરાઇ
પરસ્ત્રી પરભવની પીડા
રાવણ રોલાણો દુર્યોધન દબાણો
કીચકના થયા ચીરા કૈયા કીચકના—ધીરા ધીરા૦

૯૮ મીઠા જહર

માન ગોરી ન મોરી ઠઠોરીપે, નાક લિસતારે,
ચલરે ગોરી બનાવન વાલે, ગોરી બનાનેકો મુંહતો
બના લે મેરા ન પીછા લે જારે રિઝાલે—જા જા જા
રહમ ખુદારા પરી દિલારા મયે હું ગુલામ તુમ્હારા
વાહવારે સપેરે પુરે લુટેરે યે હથફેરે
યે ગુન તેરે અયસે તો મેરે લાખો હયે ચેરે—જા જા જા માન૦

૯૯ મીઠા જહર

અટારિયોપે ગિરારે કબુતર, આધી રાત
સુન ભાઇઓ મેરી હમ તુમ કરે દો દો બાત
નહિ નહિ દીવશ ભાઇ તેશ જાગે સારી રાત
ખેંચ લાયા હય ભલા કૌન સરે બામ મુઝે
લોગ કરતે હયે તો કિસ નામસે બદનામ મુઝે
રાતકે વકત દો પાઉઓ છુપકર આના
આપહી સોચ લેં હય આપસે કયા કામ મુઝે

૧૦૦ પ્રેમકલા

અતુલ સણગાર છે—વાહરે—વાહરે,
હૈયા તણા હારછો—વાહરે વાહરે,
સંસાર સુખછો વ્હાલી મારૂં તું
તું મુજ જીવન આધાર છો—વાહરે-વાહરે
પ્રાણ છબી શું ચીતરી વારૂં તન મન ધન.
ભાગ્યોદય મારો થયો, મળ્યું અમુલ્ય રતન.
જન્મ સાર્થક મારૂં સર્વે પીયું તું.
જડાયા આ હૃદય મોઝાર છો
વાહરે-વાહરે—અતુલ૦

૧૦૧ મીઠા જહર

અરે શું માનવનો અભિમાન-એ રાહ
લગે યે નયન મોરે શરમાન લગન યે બુરી લગીરે
અચાનક ઘાયલ ભઇ નાદાન જીગરમેં છુરી લગીરે
નીંદ નયનોકી ભગીરે, પહરો અનજગ જગીરે;
દોહી દિન પહલે ગતિ મોરે મનકી હાં-યે નથી
મોરે બદનમેં કસક મદનકી હાં—યે નથી
પતલી કમર ઇતની નથી, યે નયન મતવાલે નથે
હાં પાસ ઇન્કે કુન્દ છુરિયાંથો મગર ભાલે નથે
યે રસિયાંથી બે બટી જહરી! નથે કાલે નથે
પલકે ભવે જો કુચ્છભી થે આફત કે પર કાલે નથે
બને અબ ખાસે તીર કમાન—લગન

૧૦૨ મીઠા જહર.

મેરી ફૂલતી ફુલતી જોબનકી ડાલ રખખુંગી કયસે સંભાલકે
એ જવાંની દિવાની આ ગઇ કહાં રખું મઐં ઈસકો સંભાલકે
યહાં જોબનકે હમલે નીરાલે વહાં કગનને પાઉ નીકાલે
પડે દો દો મુસીબતસે પાલે ઉસે તાલશ કરત જાઉં તો ઈસ્કો રખખુંગી
કએસે સંભાલકે—મેરી

૧૦૩ સૌભાગ્ય સુંદરી

ચાલો સાહેલી (૨) ભુવનેશ્વરીનાં સૌ મળીને દરશન કરીએ;
દુઃખ હરનારી, સુખ કરનારી, મુર્તિ માની અંતર ધરીએ
ભાવ ધરી જો પુજન કરીએ તો ભવસિંધુથી તરીએ,
ચુવા ચંદન કુમકુમ કેસર, અરચન કરીને મન ઠરીએ
અબીલ ગુલાલ ને પુષ્પ માળથી માને વધાવી મંદીર ભરીએ-ચા૦

૧૦૪ કનકતારા

કહું શું હું મુજ વૃતાંત પિતા સમ પ્યારા!નથી રહી સીમા કંઇ પિતા દુખની મારા
મુજ પીતા ભુપાળ શુરવીર સારા, મુજ કાકાએ કરી કપટ તેમને માર્યા
મુજ માતાને કરી કેદ કરે દુખ ધારા, ખુન કરવા માટે કર્યા અમોને ન્યારા.
હમો બ્હેન ભાઇને ખુનીએ વને ઉગાર્યાં, લાવ્યા ઉપાડી મને અંહી લુટારા.
છે ઉદયસિંહ મ્હારાજ પીતાજી મારા, મુજ ભાઇ કનકથી છુટી પડી હું તારા

૧૦૫ કુંદમાળા

એક છેલ નાર કરી જુઠ પ્યારા ચહેને હજાર નરને મારે
જોતાં લગાર પાડે શીકાર પગમાં હજાર મદ બહુ ધારે,
પ્રગટી વીકાર વશ કરી ગમાર કરી હાડમાર નચવે બારે
દુખ બેસુમાર દે દીલદાર નવલે કરાર જનને કયારે.
જે મારનાર તે તારનારનું રૂપ અપાર સુંદર ધારે,
ફુસલાવી યાર કરી દે ખુવાર કરતાં બીચાર જન મન હારે
ઉર ભરી અંગાર ગણી હેયા હાર નર ધારી પ્યાર ભેટે જયારે
જગતની ઉતાર દીલ પ્યારી ખાર દે તાર તાર કરી તે ત્યારે

૧૦૬ વીણાવેલી

પાતળીઆ પરીશ્રમ હયો શાને પોઢોને મારા સમ મારા સમ છે
ચાલોને ચપળા આવું હું આટલે, નાજી મારા સમ મારા સમ છે
ચિન્તાને ટાળવી, પુંઠ ન ભાળવી, લુંડીને ભાળવી
આ...પ્રાણપતિ મારી વતી—પાતળીઆ.
૧–રસીલી તું તો રોજ હસતીને હસ્તી ૨–સતી પાસે પતિને હોય કે તરદી
અલબેલી રખે રમણુ ધી બ્હારે તેને ધન્ય તેને ધન્ય છે
પતિની ઉદાસી ટાળી રહે દાસી–આ...શાણી સતી ભાગ્યવતા—પાતળીઆ
૧–ચાલ્ય ચાલ્ય તોયે થોડેક આવું ૨–જાઓ ત્યારે મારે જ નથી જાવું.
તારા જેવી સતી સુંદરી પામે વાહરે તેને ધન્ય તેને ધન્ય છે
મોહની માળા જપે બેઠી બાળા, છબીલા છોગાલા
આઆ......શાણી સતી—પાતળીઆ૦

૧૦૭ મુળરાજ સોલંકી

રંગે ભર્યાં આવો આવો રસીલી હેતેથી હૈયાં શું ચાંપીએ
સુરત મીઠી મીઠી છેલ છબીલી હેતેથી હૈડામાં ચાંપીએ
ફુલાં ફુલાં ઝીણાં પલ્લવ સમાણા ચુમુ અધર લાલ પ્રેમથી
ગોરા ગોરા ગાલ ઉપર હું રાણી મારૂં તો જરાક એમથી
વાહ વાહરે ઘેલી વાહ વાહ છબીલી
પોતાનાં કીધાં ન ભુલીએ
બદલામાં બહુથી બાંધી રંગીલી
આવો ઝુલાપર ઝુલીએ—રંગે૦

૧૦૮ વીણાવેલી

સુંદર શામળીઆ, નામ જપીશ નિત્ય તારૂં
મન હરતા મળીઆ, કાશા કરવત ધારૂં,
શામળા શણગાર તમારા, કાળજું હરયું કામણગારા
વિનવે કરગરી દીનદારા દર્શ દો દિલદાર તમારા,
કયાં હું કહું દુખ મારૂં—સુંદર૦
આસપાસ નહિ વાસ નીહાળું, અહહ ત્રીભુવન ભાસતું કાળું.
નીરખું નહીં કદી મુખડું રસાળું, જઇ હીમાલય ગાત્ર હું ગાળું,
સાક્ષી દેવ દયાળું—સુંદર૦

૧૦૯ માધવ વિલાસ

બળુછું પ્રેમ આગમાં (૨) મને કોઇ બચાવોરે
કોઇ બચાવોરે, એની મારી વારે ધાવોરે—બળુછું૦
હેરાન હું બેભાનછું મને શીદ સતાવોરે.

૧૧૦ પવીત્ર લીલાવતી

પ્રીતી પાતરની કરનાર, સરવે મુરખના સરદાર;
નીતી નીપુણ ગણે નાદાર, પીડા પામે અપરંમપાર—પ્રીતી
જેની સાથે જવતળ બાળી, માત પીતા પરણાવે,
એને ત્યાગી નીરભાગી નર, આપણી પાસે આવે—પ્રીતી
પતિ સુખ પકવાન સરીખું, ત્રપ્ત થયા નહીં તેથી
ગણીકા ગમન વમન સમ ગણવું, અરે થશે શું એથી—પ્રીતી
શું એનાથી કારજ સરશે. એ શું સારૂં કરશે;
શ્વાન સમાન સદા અથડાઇ, મોત વગર તે મરશે—પ્રીતી૦

૧૧૧ અશરૂમતી

નગદીર ખુલા તસવીર નજર આતી હે, માસુક તુંહી બુલબુલ મુજે ભાતીહે
તેરે ગાલ ગુલાબી નેન અજબ કાંતીહે, તેરી પતલી કંમર જેસી કમાન
મીલજાતી હે.
કુરનોપેં તેરેમે ભવર કમર બીલહારા, તેરીનાજુક અદાને મુજે જાનસે મારા
તેરી આંખ ચમકતી રાતદીન હો તારા,તેને મારા ચરમ સમસેર એં ચદ્દી ધારા

૧૧૨ ઉમા દેવડી

છોડો છોડો છબીલા, જાઓ હઠો હઠીલા મારી લુટાશે નવલખ—છબીલી૦
તમે મ્હોટા પુરૂષ મહારાજ, પાણી પ્હેલાં બાંધી લ્યોને પાજ—મારી૦
વાહ વાહ વચન રસીલાં, તારા નયન રંગીલા
ગોરી ગાળ ગરવને ગુમાન—રસીલી પ્યારી૦
લાગે જેને પ્રીતનુંજ તાન, ગણે નાના મોટા સૌ સમાન—ગોરી
કંચમે કથે જગમાં બાળા, વિરલા પાલણહાર;
પ્રીત ભગત ભામા સદા, વચન નિભાવણ હાર.
મુકો મુકો માનુની ગુમાન, શાણા દાસીછું તારી સુજાણ.
ચાલો ચાલો ચતુર પ્રિય પ્રાણ—છોડો૦

૧૧૩ ચંદ્રહાસ

ચયાછોરે પતી તેજ પ્યારી તનના, ઉર હસી વરી આજે
છેલ છબીલાં, રૂડા રંગીલા, રાજપુત્ર પ્રખ્યાત,
જોયા બાગે, અનુરાગે, ચીત લાગે, કેમ ત્યાગે-પ્રભુ
મેં તનમન તમને અરપ્યું થઇ રાજી—ચયા૦
કૃષ્ણ કૃપાએ તમોજ મળીયાં, દીલમાં જે ચીત ચાહ
નોતું નકી, નોતી વકી, નીસા પકી, વીધી લખી,
પ્રીયા ઉતમ તન બની દેવ સુંદરી, પદમણી મળી આજે
મ્હેલ જતાં તેદી તરછોડી, હવે ન મુકું હાથ;
ચાલો આવું, મન ભાવ્યું, કેમ નાવું, પ્રીય કહાવું,
હવે હાજર છું તનમન ધન દેવા, જેમ પ્રેમ છાજે-ચયા

૧૧૪ ઉદયભાણ

સાહેબા સલુણા નાની નણદલના વીરા,
લાલ લટકાલા મને (૨) આછા આછા લાટ ઘડાવો મારા સાહેબા
સરખી સહયર મળી હાંશી કરેછે,
લાજી મરછું બાઇ (૨) વેલા વેલા સોનીડા તેડાવો મારા સાહેબા
નાનું હું નાથ એક ઝુમણું ને મહી જીણા જીણા હીરલા જડાવો
નવસેરો મોતાનો હાર મારા સાહેબા જીણા જીણા લીલમ મુકાવો
જોગવાઇ જાસતી જો હોય મારા વાલમાં કંકણુને માણેક મઢાવો
ગરીબ ઘણીને બાઇ ઝાઝું તે શું કહીએ બસ આટલેથી મનવાલીને રહીએ
બાઇસાબ મોટા એક ૧ાણી માગી લઇએ—સાહેબા સલુણા

૧૧૫

બટવા ગુંથન દેરે મીઝાજવા—બટવા૦
આજ મોરે બાળેકાં બાળા જોબનવા—બટવા૦
ચીકનેમેં ચીકના, પીંપળકાં પતવા દુસરા ચીકના ધીમ
તીસરા ચીકના ગોરીકા જોબના, યારોકા લલચાય જીવ—આજ
નદી કીનારે પલંગ બીછાયા, પાયા ડુલ ડુલ જાય
કીસ પાપાકી નજર લાગી. મેરા પરડા ખુલ ખુલ જાય—એજી
નદી કીનારે બગલા બેઠાં, ચુન ચુન મછલી ખાય.
બડી મછીને ડંખજ મારા, તલપ તલપ જીવ જાય—આજ

૧૧૬ કળાવતી

મારા પીયુ લાગી તમથી પ્રીત, કયાં તજી જાઉં હું વાલમાં—મારી૦
તમવીણુ ચેન નહીં પછી કેમ ચાલે, મારે મન ઘડી યુગ જેવી જણાય,
ભેટા છનનનનનનનનનન—મારી૦
દોહરા—સાચી પ્રીતી મીનની જળ વીણુ જીવે કેમ!
તમ દર્શન વીણુ તરફડે આ જીવન પણુ તેમ—મારી૦

૧૧૭ સોભાગ્ય સુંદરી

ધીમાં ધીમાં ચાલો મારા પ્રાણુરે,
પગ નાજુક તમારા આ મચકાઇ જાશે, કમર લચકાઇ જાશે, ઓ સુજાણુરે
નાજુકવેલી ફુલસમી, કોમળ આ તુજ કાય,
ધડકે છાતી શ્વાસથી, એ અચળથી ઓળખાય,
પરસેવાનાં બીંદુ આ બાઝયાં મુખે,
મુખ રાતુ થયું થાક અતિ દુખે,
આ છાતીપરે લ્યો વિસામો સુખે—ઓ સુજાણુરે—ધીમા૦

૧૧૮ વીકફ ચરીત્ર

ક્રોધ દુધ લ્યો દિલ રંગી.
શોખીલા શાણા ઉમંગી હો—ક્રોધ૦
દેશી પીયે કસુંબલો, ગાંજો પીએ અબુધ,
દારૂ દીવાના પીયે, દાના પીયે દુધ—હાં ક્રોધ૦
એક અમી રસ દેવનો, બીજો રસ છે પ્રેમ,
ત્રીજો રસ ગોરસ ભલો, પીધે કાયા હેમ—હાં૦ ક્રોધ૦
ગોરી ગરવી ગાયનાં, ગોરાં મારાં દુધ,
હું પણ ગોરી ગોરડી, ગોરૂં દીલ છે શુધ્ધ-હાં૦ ક્રોધ૦
હેમ કટોરો હાથમાં માંહી અમૃત સાર
ચતુર હોય તે ચિતવે ગુણ સમજે ન ગમાર

૧૧૯ ભજન રત્ન

તમો સુણો અરજ ઉર મારીરે, ઘરમાં ગરવા ન દે ઘર નારી,
કહેછે ચોળી શીવડાવો, રેશમી સાડી મંગાવો,
ગજરા બંગડી કરાવો પીયુ મારી,
પેટની ખાતર હું કરતો લાચારી,
કયાંથી શોધી લાવું વસ્ત્રો ભારી,
ગયોછું હારી, હું નીજ નારી, આવી દશા થઇ મારી—તમે૦
થાશો ન કોઇ ઘરબારી સંસારી, પ્યારી પરણેથી થાશે ખુવારી
શીક્ષા સારી, માનો જો મારી, આથી અકેલી જીંદગી સારી-તમે

૧૨૦ રામ ચરીત્ર

ભલે જાઓ સીધારો મારાં બાલ,
માજી નવ દુખ દીલ ધારોરે,
બાળ પણ જાઓ શત્રુકાળ
રણભૂમી રંગી માતા રાક્ષસ રૂધીર થકી,
પ્રગટે મા પાસાંનો પ્રતાપ,
થાઓ બસ જય જય જય જય જયરે બાળ૦
દળી દળ દુશમન કેર, દુનીયામાં છાપીશું
દેવ દસરથ કેરી છાપ,
થાઓ બસ જય જય જય જયરે—બાળ૦
વ્હેલા વ્હેલા વલજો વ્હાલા ! વીજયની માલાધારી,
જપુંછું વીજય જપ જાપ,
થાઓ બસ જય જય જય જયરે—બાળ૦

મુલરાજ સોલંકી

ગુલાબી મધુ પાજો મારા લાલ.
મારા રંગ ભીના મહા રાજ,
મારા રસીક છબીલા રાજ—ગુલાબી૦
કામની કેરો કંથ ડોરે જોબનીયાનું જોર.
રસીયાનો રસ પ્રાણ છેરે મીઠો મધુનો તોર—ગુલાબી૦
એક બુંદ બંધન હરેરે પ્યાલો હરે સહુ પાપ,
શીશો સરગનો સાથીડોરે આપે આનંદ અમાપ—ગુલાબી૦

૧૨૨ કરણ ઘેલો

ચાહે તુ ધીકકાર માર પ્યારમાં બોલાવીને,
પ્યારમાં બોલાવી પ્રાણ સુખમાં ડોલાવીને—ચાહે.
ચુક પડી ક્ષમા કર કૈલા હવે.
શાન્તિ તું પમાડ વિરહા અગ્નિને બોલાવીને—ચાહે.
તારા સમાન નથી વ્હાલી બીજી મને
માન મુક માનીતી મન મેદને ખોલાવીને—ચાહે.

૧૨૩ કનક તારા

સુલભ સબરે ચલ જાઓ અબ સુંદર પ્યારે.
તુંજ હો મારગ સુખદાઇ એ આશીષ હમને સુનાઇ, સુખદ હો અબરે—ચ
ગુરૂ સુમરનમેં ધ્યાન ધર, સુફલ હો તેરા કામ,
નીતી ન્યાય પર રહેનેસે, પાવે સુખ આરામ—સુલભ.
કછુ આન પડીજ તવાઇ, કે બિપત કછુ બનઆઇ ધીરજ ધર તબરે—ચલ
ભજન બખત નહીં ચુકનાં, રહેના ખુબ હોશીયાર.
સચ્ચા માલીક સંભુ સદાશીવ, રખ્ખ ઉસપે આધાર—સુલ૦

૧૨૪ પવીત્ર લીલાવતી

સખીઓ નિજ નિજ નિતિ ધર્મ સદા સંભાલીએરે,
પરમ પવીત્ર પતી વ્રત પટકુલ કરી પરીધાન,
ભાવ સહીત ભકતીથી નીત ભજીએ ભગવાન,
એવા ઉતમ ગુણથી ઊભય સુકુળ અજવાલીએરે—ટેક
નજરે નજર ન જોડીએ, નાથ વીના નર સાથ.
પરનરને નવ આપીએ, તાલી હાથો હાથ,
હસવું રમવું જમવું એકાન્તે નવ બેસવુંરે,
પતી વીણ પતીના પણ સદા મીત્રોની સંગાથ —એવા
નાથ વીના કરવી નહી, વીનોદ ક્રીડા વાત,
વીરૂધ વીરૂધ ન વર્તવું, ભલે તાત કે ભ્રાત
નીરલજ નટખટની સોબત તજવી સુજાત—એવા

કુષ્ટી કદરૂપ કુબડો, નિરધન નિરબળ કાય,
મતિ હીણ પતીત પતિ ૧ળે, એ સતીને સુર રાય.
જોડી પગ અંગુઠે દ્રષ્ટી આધુ ઓઢીએરે,
સુખકર સાચવીએ સૌ સાથે સંપ સદાય—એવાં
ઊંચે સ્વરે ન ઉચરવું, મુકીને મરજાદ,
કુલીન બ્હેન કરવો નહી વડીલથી વિવાદ,
ચંચળ ચાલે ચટક મટક ચતુરા નવ ચાલીએરે,
શિવ સુત કેશવની શીખામણુ અંતર યાદ—એવા.

૧૨૫ વીણા—વેલી

ચાલો મારા ચતુર સુજાણુ હાં હાં
મારો નહિ નયનાં બાણુ હાં હાં
કાળજે ઉતારી તારી મુરતિ રસીલા પ્રાણુ—ચાલો
ઘાયલ કીધો ત્હેં પ્હેલાં ધુતારી મારી નયનો માર
દાઝયા ઉપર લુણ વચન લગાડી પુરો કર્યો લાચાર
નખરેથી છેવટ નાજુક નાજુકડી, માર્યો ત્હેં હાય હાય ઠાર ઠાર.
રસીક વર માર્યો ત્હેં હાય હાય ઠાર ઠાર—કાળજે.

૧૨૬ ઉમા દેવડી

નથી જગતમાં સાથ સંબંધી વીના ત્રીભુવન નાથ
શું ફોકટ ફાંફાં, મારે મુરખડાં, ભરે આભથી બાથ
કમળપત્રપર જળ બીંદુને, સુકાતાં શી વાર
શ્રાવણુની જળ ભરી વાદળીઓ, વીખરાતાં શી વાર
જીવતર સમજવું તેવું, આખર ન લેવું દેવું
જીવ જવું છે ખાલી હાથ, અંતમાં પાપ પુણ્ય સંગાથ
પંથી જીવ પામી ગયો નર ભવ નગર બજાર
સોદાગર સમજી જાઇ, કરો પુણ્ય વેપાર
જીવ જવું છે ખાલી હાથ અંતરમાં પાપપુણ્ય સંગાથ

૧૨૭ બાહારે ગુલશન

કસુંબી કસુંબી કસુંબી રંગ હો ગએ.
એકતો મેં નેના કસુંબી કસુંબી રંગ હો ગએ (બેવાર)
કાં કાં જાગે સારી રાત નેના કસુંબી રંગ હો ગએ.
એક તો મેં રાજા મેં રાજાકી બેટી (બેવાર)
મેરા સૈયાં હે નાદાન નેના કસુંબી રંગ હો ગએ.
એક તો મેં પાનો મેં પાનોસે પતલી મેં પાનોસે પતલી (બેવાર)
સજ્યા હે સોલે સણુગાર ગે નેના કસુંબી રંગ હો ગએ.
એકતો અંધેરી અંધેરી અંધેરીસી રતીઆ (બેવાર)
બની છાયાં ધમધોર નેના કસુંબી રંગ હો ગએ.
એકતો મેં બાલી મેં બાલી મેં બાલાસે ભોળી (બેવાર)
મેરા સૈયાં હે નાદાન નેના કસુંબી રંગ હો ગએ.

૧૨૮ સરદારબા

ગાજે ગગન ઘરરર ગગન ઘરરર ઝબકે વીજળીઓ ઝરરર
વરસે વરસાદ ઝરમર વરસાદ ઝરમર વીયોગીના ચીત્ત ચરરરર
બોમી બાળા હાય અરરર, સ્વામી સોડે પેસે સરરર–ગાજે૦
હરીયાળી ભુમી ભલી હરીયાળી વળી વંન હરીયાળું સંજોગમાં
અરે વીરહે ઉઠે અગનરે સજની મદન પીડા કયાં કહીએ
બાળા રહીયેરે મનમાં મુઝાઇરે સજની
નદીઓ ખરરર નાસતી, સાગર સ્વામી પાસ
મોર મયુરીને મળે ચટપટ લાગેરે આવે સામે ભોગી ભેટવારે
માતાજી મ્હેર જો કરે કુમારી કોડે કરગરે મચ્યો મદન મહાવીર
મદન માહાવીર થઇએ માતાજી અમે થરરર થઇએ થરરર અરે અરરર-ગાજે

૧૨૯ ઉદયભાણુ

પંથી પરદેશી ચિત્ત સોંપી હું આ ચા...લી
મનને ભાવે તે કરજોરે પુન્ય શાચા...લી
તરસ્યાને ટીંગળાંવવા, પડદે રાખી પ્રીત,
પુછું પ્રવીણ પંથીએ, કોણ ગાગ્નની રીત
શુભ સંદેશા લઇ સંચરજો હું આ ચા...લી
માહા મહિનાનું માવઠું જંગલ મંગલ ગીત,
સમય વિનાનું બોલવું, ત્રણેની એક રીત
વેલા મંડપ માંહી મળજો હું ચા...લી

૧૩૦ વિજયા વિજય

ધન ભાગ્ય પધાર્યા ભમરા–છો દીલહર ડાહયા ડમરા
કમલાપતી આપ હું કમલા રસીઆ રસીક સણગાર.
તું પ્રેમ બતાવે ખોટો—પાતર ધર પ્રીતી તોટો
નહી ગુલાબી હજારી ગોટોરે તું છટકેલ છટેલી નાર,
શણગાર મઝા નહી માની–ફોકટ સમજો જીંદગાની
છે ધરમ કરમ ધુલધાણીરે–શણગાર—રસીઆ૦
છે વીશય વીષનો પ્યાલો–જમપુર નકી જ્યાં ઝાલ્યો
ભવ એલે મદનથી મહાલ્યોરે–છે૦ છટેલી૦
હજુ કુંવર તમે છો કાચા—નથી શાખ્યા મદનની વાચા
નથી નયન મુરલીએ નાચ્યારે–હજુ૦–રસીઆ૦

૧૩૧ કળાવતી

સ્વામી મળવાની લાણુ, ચહાય આ પ્રાણુરે ? સ્વામી.
તુજ આધારે જીવન દોરી, કરો શું વખાણુ ! સ્વયંવર લાણુ.
તારે હાથ પ્રાણ, લેજો મારા પ્રાણુ, પ્રાણ પ્રાણુ પ્રાણુ, સ્વામી,
હવે ચાલો, બહુ ગાલો, વખ્ત ટાલો જરી બાલો.
ફાંક પકડે, બાજી બગડે ! થશે હાણુ સૌ ટાલો–સ્વામી

૧૩૨ પવીત્ર લક્ષ્મી

નયન મીલાવી લે ઓ છબીલી નયન મીલાવી લે.
ચટપટ ચીતમાં લાગી ચતુરા ચુંબન કરવા દે.
મોતન માલા જરીયન સાડી જે જોઇએ તે લે-રસીલી
જગની લલના લાગી રહી તુજ ચ્હેરો જોવા દે.
નાજુક વેલી કોમળ ખીલેલી કળી ચુંટવા દે-છબીલી
મદન અગન અંતરમાં લાગી જલદી બુઝાવી દે-છબીલી
આલીગન આપી અલબેલી ભેટ પ્રેમની લે છબીલી
અધરામૃત રસ પાન કરાવી મધુર વચન મુખ કહે રસીલી

૧૩૩ અશારૂમતી

શું નટવર વસંત થેઇ થેઇ નાચી રહયો
નાચી રહયો જગ નચાવી રહયો—શું૦
કોયલ મધુર મુરલી બની છેડે નટવર કાન
વિરહ ઘેલી ગોપી ગણું તજી નીકળી અભીમાન
રશીઆ વિનાની બની બાળાઓ બાવરી
વેણું વસંત ચિત વિંધી ગયો—શું૦
શીતળ સુખકર પવનની લ્હેર ઘુમે ચોપાસ
જાણું રાધા કૃષ્ણજી રાસ રમે છે ખાસ
વિધ વિધ પંખીના વેણુ ઘુઘરી ઘમકેરે
મહિં મહિં મેનાના નાદ ઝાંઝર ઝમકેરે
નવ પલ્લવ વાઘો ધરી, પચરંગી શીરપાવ
ફાગ લાલ સાધી રમે મદનરાજ મહાભાગ્ય
લ્હેરી લાલાથી રમે લલનાઓ લાડમાં
પ્રીતિ ગુલાલ લાલ છાઇ ગયો-શું૦

૧૩૪ વાણા-વેલા

પધારો સૌભાગી નાર, દાસી પ્રીતમ તુંજ પાયની
સુંદરી રદય હાર, છાયા છબીલા તુજ કાયની.
છો ભાગ્ય દેવી મમ ભામા, રહયા રદય મંદીરે રામા
ભોળા મારા ભરથાર, શાણા શીર સરદાર-દાસી૦
સદા પતિ પ્રીયાના અન્ન દાતારે, પતી દેતા ને અમે ખાતારે
રહીએ પતીવડે રંગ રાતારે, વાહ વાહરે...મારા ભાગ્યના ભંડાર
હુંદીહું આ...મારા પ્રાણુના આધાર—દાસી૦

૧૩૫ કુંદબાલા

આ દેહ પ્રીતી ભરેલી પ્યારી જાન, સેવામાં લીજીએ મંજુર કીજીએ—આ૦
કોમલ વેલી જોબન ઘેલી બ્હાર ખીલેલી નવેલી, પ્યારી જાન.
ફર લપટાઇએ પ્રીતી રસ પાઇએ અરસ પરસ અલબેલા મારી જાન—સેવા
માર મદનનો બ્હાર બદનનો પ્યાર વદનનો છકેલી, પ્યારી જાન
મસ્ત બનાવે ધુમ મચાવે રહે પ્રીત રંગ રસ રેલી મારી જાન—સેવા૦

૧૩૬ વીક્રમ ચરીત્ર

નેણુમાં નીંદરા ન આવે જરી, મારા રામ ગયા વનવાસરે—નેણુમાં૦
હંસ વીનાનાં માગ, સરોવર સુનારે વાઘ વીનાની વન વાટરે—નેણુમાં૦
પંખી વીનાનાં મારાં, પીંજર સુનારે મંદીરીયાં સુના સીતારામરે—નેણુમાં.

૧૩૭ સૌભાગ સુંદરી

પ્હેરી ચોલી લટકાં મટકાં કરતાં આવ્યાં,
રંગે બોલી સાડી ઓઢી મન લેભાવ્યાં.
ઝાંઝરનારે ઝણકારે, કર કંકણુના ખખડાટે,
કાજલથી નેત્ર દીપાવ્યાં—પેહેરી
હવે શરમાવો હાલા, શાને ડીયરજી મારા.
બોલો—બોલોજી, બોલો, બોલો
મેં કેવાં તમારાં નખરાં તો જણાવ્યાં—પેહેરી

૧૩૮ રસીક—મણી

બાદીલા બેગે આયોરે મોરો જોબન બીતો જાય—બા૦
ચંદા તોરી ચાંદની, સુતી પલંગ બીછાય
જબ જાગું તબ એકલી. મરૂં કટારી ખાય—બા૦
પ્રીતમ પ્રીત લગાયકે, છોડ ગયે પરદેશ
જાવું વાકે યાદમેં, લઊં જોગનકા બેશ—બા૦

૧૩૯ બારીસ્ટર

પથ્થરને મુરખો પુજે, તાંણે ટીલાં લઇ કપાળ
વહેમોની વાતો સુઝે પરણાવે નાનાં બાળ,
કરે બદકામ બોળે હીંદ નામ, ઠરે નીચ ઠામ, મુકેછે નામ
લીયે જુઠ દામ, મળે શું આરામ, વા.છે હીંદુ તમામ

૧૪૦ જયરાજ

મોહન આવો મલપતાને પોઢો પ્રેમે પલંગ,
અંગ ફુલ્યાં નવરંગ મારા રાય રમોને રંગ.
સલુણા સાહેબાજી હો, મોરે મનમોહની લાગી રાજ
આજ ભરી ભરી રંગ તમોને છાંટું છબીલા છેલ
ચૌદ બ્રહ્માંડ ચકીત બને એવા ખાંતે બતાવું ખેલ—સ૦
એક છબી છે આપની એવી સુરજ કોટી સમાય,
પારસી પીરસી કંચન થાશું હર્ષ હૈયે ન સમાય—સ૦

૧૪૧ રામ ચરીત્ર

અરે વાહરે વાહ નાથ મારા રસીઆ રંગીલા સ્વામીરે.
રંગ રંગીલા સ્વામીરે, છેલ છબીલા સ્વામીરે—અરે૦
પ્રેમ સુધારસ પાઓ સીતાજી, અધીર મન અકળાય.
લટકાળા, મટકાળા, રઢીઆળા, મણી માળા,
મળ્યા ઉત્તમ મને જનકની બાળા આથી વાળીરે,

૧૪૨ સુંદર વેણી

ગરબે રમવાને ગોરી નીશર્યાંરે લોલ.
રાધીકા રસીલી જેનું નામ અભીરામ વૃજ વાસણીરે લોલ
તાલી દેતાં વાગે જાંજર ઝુમણારે લોલ.
રમે રમે ગોકુલની નારી પીયા સંગ પ્યારીરે,
ધુમે ધુમે શ્યામને શ્યામ તે પર જાઉં વારી રમે સાહેલીરે રાધીકા.
સજી સજી સોળે સણગાર ઠમકતી ચાલેરે.
ભજી ભજી નંદલાલનું નામ ગોકુલીએ ગામ અતીશે માલેરે—રાધા૦

૧૪૩ ઉદય ભાણુ

જે કરશે તે ભરશે કોઇ શું કરશે.
બાદળ વાવીને આમ્ર સ્વાદ કેમ લેશે
કેસુડે વાન મળશે, નહી કેતકી કદીએ ફળશે
જે વાવે તેવું લણશે, કરણી સરખા ફળ દેશે,
કૌવચ સંગતથી રંગતથી રંગત શું રહેશે ?
ચંદન ખંડનથી ગંધ અખંડ ન વ્હેશે.
મદ મધ પુડે જે વળશે, મધ ભાગ્ય હશે તો મળશે.
પણ ચટકા તો નવ ટળશે, આ દેશે પરદેશે.

૧૪૪ ત્રાવીકમ

મુખ નહીં બોલે બાળા તમારી પ્રેમ તણો જે પંથ
બાના સુખને જો ઇછો તો, અરપો યોગ્યેજ કંથ—બા૦
દ્રવ્ય ન જોશો, મહેલે ન મોહો, જોશો ન કુળ અભીમાન
વિચ્યારે જો જો, બ્યસને જો જો, રૂપ સુરગુણખંત—બા૦
કરી પરીક્ષા પછી સોંપજો, નીજ દુહીતાનો હાથ,
નાલાયક નરને દેશો તો, દુઃખે આવશે અંત.

૧૪૫ જગદેવ પરમાર

થઇ ઘણો વિદેશ વિખ્યાત, ઘેરે વિર વેલો આવજે (૨)
મારા બંધુ કીરતી ગજાવજે—થઇ૦
મારી રઢીયાળા વીરમતી, માટ ચુડામણી લાવજે—મારા૦
તુંને સદા અંબીકા સહાય, પરાક્રમી કહાવજે—મારા૦
થઇ રણમાં આગળ વીર, વીર તું દુધ દીપાવજે—મારા૦

૧૪૬ ભરથરી

અયે કમજાત પીંગલા તેને, બહોત દગા દીયા
ભાઈ જેસા ભાઇ મેને, દેશ નીકાલ કીયા—અયે૦
તેરેપર ઇતબાર રખા, તે બુરા કીયા, જન્મ મેરા આજ તે ખરાબ કરદીયા
નીરદોષ મેરા બંધુ, માલવ દેશશે ગયા, નઠોર કઠોર નારી જાત દીલમે નહીં દયા

૧૪૭ રામ વીયોગ

સાહેલી ! નવ શરમાઇએ,
રસ પાઇએ વળી પીએ, પીને પ્રીતમ ગુણ ગાઇએ
છણકાઇ ઘડીક રીસાઇએ
રીસાઇએ, માન ખાઇએ, તોએ ઝાઝાં ન માને તણાઇએ-સા૦
"ઊહું કહીએ, આડાં રહીએ, આઘા જઇએ, મોંઘા થઇએ.
હાં બા હાં" રીતમાં રહી રીસાઇએ-સાહેલી૦
રહીએ પણ સખી રીસમાં, ઝાઝુ ન કરીએ જોર
વાત વચકતી જાણતાં, ખેંચી લઇએ દોર-સા૦
મોહન મનાવી લઇએ,
તાળી લેઇએ, વળી દઈએ, હશી હશીને ખશી ખશી જઇએ—સાહેલી૦
"આવો રસીઆ, મન વસીઆ, કેવા ઘશીયા, ઠીક ઠસીયા,
હાં બા હાં"—રીતમાં૦ સાહેલી૦

૧૪૮

ધનવાનો ખરચો ધન, વીચારી મન
કરો દેશોન્નતીનાં કામ, મળી સહુ અરપી તન મન ધન—ધનવાનો૦
પરમાર્થ કરો ધરી પ્રીત, ચતુરાઇ ચલાવી ચીત
સુમારગે વાપરો વીત, ફળ મળશે મનવાંછીત
મીથ્યા માનો તન ધન, એ ગુણીજન-ધનવાનો૦

૧૪૯

અહો મારી દીલજાન, કરૂં, જીવા કુરબાન, તારા પ્યારસે બદલામ તું સમજ
તારા ઘરની જો પાસ, ફેરા ખાઊં દીનરાત નથી થતો મેલાપ તું સમજ
પ્યારી દીલજાન, સાચુ કહુંછું માન, જોઇ સુરત જવાન હું હતો હયરાન
તારી ભમર કમાન, જાણી પરી સમાન, જોઇ મીઠી ઝબાન, હુ થયો ગુલતાન
પ્યારા દીલદાર છો હૈયાના હાર, તમે મારા સરદાર હું તમારી નાર
મને ખરો આધાર છે, તમારો પ્યાર, નહીં ગમે સંસાર આપ વીના
લગાર-તુ સમજ-અહો૦

૧૫૦

ભોળા પ્રેમી—ગઝલ

કમળ ભોળું, કુમુદ ભોળું, ભ્રમર ભોળો, દિવાનાં છે,
જે જેનું ન તે તેનું, પ્રેમી પ્રેમી જુદાના?
ભ્રમર ગુંજે કમર કુમુદે, ન જેને છે કદર તેની,
દિલ તેઓ તણા નભમાં, પ્રેમી પ્રેમી જુદાના?
કમલ પ્રેમી રવિનું જે, કુમુદ બાઝયું શશીને જે,
ફરે ઉંચો તે એ પરવા, પ્રેમી પ્રેમી જુદાના?
કમલ, ભમરા, કુમુદ જેવું, હ્રદય મ્હારૂં ખરે ભોળું,
કુદે, બાઝે, પડે પાછું, પ્રેમી પાહાડ પાણો છે?
ઇચ્છે દાસ થાવાને, ન કોઇ રાખતું તેને,
બિચારૂં દિલ આ કહે છે, "પ્રેમી પહાડ પાણો છે."
મનની પ્રીત દીઠી મેં, ઝાકલ મોતી જેવી તે,
લાડુ લાકડાનો સ્નેહ, પ્રેમી પહાડ પાણો છે?
હવે મનજી મુશાફર તું, બહેતર જા બિયા બાંને,
કરીલે પ્રીત પક્ષીથી, પ્રેમી પહાડ પાણો છે?
નિઃશ્વાસે ભરયું હૈયું, શ્રુવથી ભર્યો ચક્ષુ,
મગજ બલતું કહે છે; હાં? પ્રેમી પહાડ પાણો છે?

૧૫૧

ગઝલ

અહાં ! હું એકલો દુનિયા બિયા બાંમાં સુનો ભટકું;
રઝલનો ઇશ્કને રસ્તે અહિં તહિં આંધળો અટકું;
બતાવી રાહ આ જેણે ગયાં તે શું દગો દેઇ?
રિબાવી રોળરાવી, ને શું રમશો ખાકથી મ્હારી?
સુણાવું શો કવિતા આ ઝીલું રસ નેત્રથી ઝરતો?
હ્રદય હ્રદયે મીલાવો તો જીવું ઉઠું પડયો મરતો?
અરે ! તે બાલપણાના કયાં ગયાં સાથી બધા સાચા
ગઇ કયાં પ્રાણ પ્યારી તે ! રહી ભાગ આ વાચા?
સુણાવું તેય કયા બેસી ! નથીકો ઠામ રોવાનું?
ભરયું છે બે કદર દુનિયા વીષે જ્યાં ત્યા વગોવાનું.
... ...
અરે ઉસ્તાદ ! કયાં પાયો મને આ ઇશ્કનો પ્યાલો?
કર્યો સંસાર ભર સુનો; વફાઇ કયાં મળે? ચાલો?
ઉથામ્યાં ધર્મ સાસ્ત્રોને, ગણાયો જ્ઞાની પંડીતમાં,

ફરી દષ્ટિ નકો ઠામે, પ્રીતી રીતી અખંડીતમાં!

... ...

અહીં તહીં આ ભટકવામાં નથી શાન્તિ તણી આશા;
સીતમગર ! લે, ધરી ગરદન; નીરાશા એજ છે આશા!

... ...

કહીં લાખો નીરાશામાં અમર આશા છુપાઇ છે?
ખફા ખંજર સનમનામાં રહમ ઊંડી લપાઇ છે?
જુદાઇ જીંન્દગી ભરની કરી રો રો બધી કાઢી,
રહી ગઇ વસ્લની આશા, અગર ગરદન કપાઇ છે?
ઘડીના વસ્લની આવી, સનમ પણ છેતરી ચાલી,
હજારો રાત વાતોમાં ગમાવી એ કમાઇ છે?
જખમ દુનીયાં જબાનોના મુશીબત ખોફના ખંજર,
કતલમાં એ કદમ બોસી ઉપર કયા મત ખુદાઇ છે?
શમા પર જાય પરવાના, મરે શીરીં ઉપર ફરહાદ,
અગમ ગમની ખરાબીમાં, મજેદારી લુટાઈ છે?
ફના કરવું ફના થાવું, ફનામાં રાહ સમાઇ છે,
પરીને જીવવાનો મન્ન દીલબરની દુહાઇ છે?
જહરનું નામ લે શોધી તુરત પીલે ખુશીથી તું,
સનમના હાથની છેલી હકીકતની રફાઈ છે?
સદા દીલમાં તડપવામાં સનમની રાહ રોશન છે?
તડપતે તુટતાં અંદર ખડી માશુક શાંઇ છે?
ચમનમાં આવીને ઊભો ગુલોપર આફરીં થઇતું,
ગુલોના બારથી બચતાં બદન ગુલને નવાઇ છે?
હજારો ઓલીયા મુરશીદ ગયા માશુકમાં ડુલી,
ન ડુલ્યા તે મુવા એવી કલામો સખ્ત ગાઇ છે?

૧૫૨ ચંદ્રહાસ

ડરમાં તું દીલસાથ છોકરા, ડરમા તું દીલસાથ,
તુંને કોઇ ન મારે લાત, છોકરા૦
તુંને સંભાળું પ્રીતિથી પાળું ચાલ તુંને મારા મેહેલ દેખાડું
ઘરેણા વસ્ત્ર સારાં સારાં કાઢું, ચાલ તું જો મારા મેહલના ચીત્રો
રમકડાં રૂડાં ન્યારા વીચીત્રો, અરે મારા કેવા છે કંકણુ હાથ
જોજે મારે કેવા કંકણુ હાથ—છોકરા૦
તમે માયાળું દીલદયાલું સૌના કહયા વીના હું નહી આવું
માત પીતા તમ ભ્રાતકો પાવું, વિષયાજી એહું સત્ય કહાવું
નાના નહીં હું તો ત્યાં નહી આવું, તમે મુકો મારો હાથ—છોકરા૦

૧૫૩ ચંદ્રહાસ

વટસાવિત્રી વ્રત આજ, પુરણુ કરીએ રે;
લઇ કુમકુમ અક્ષત હાથ, ફળતો ધરીએ રે.
છે પવિત્ર વસ્ત્રો બેન, આપણે અંગે રે;
કરો પુજન વડનું આજ, સૈયર સંગેરે.
વિધિ આ વ્રત તણીરે, સાચવો તમો;
તો તો મંગળ તમારૂં થાયરે, આયુષ્ય પ્યારા પતિનુંરે વધારશો.
શાસ્ત્ર વિશે સુંદરતા શીએની લખી
તેથી તમારૂં રૂડું થાયરે, આયુષ્ય પ્યારા પતિનુંરે વધારશો
કંકણુ કર વિશે ચમકે તમારાં, અંબોડા શિરપર શોભે છે સારા
એ સૌ રહેશે રૂપાળાં, વ્રતની વિધિ સંભાળો.
ઝાંઝરનો ઝમકારો તમારો, લટકો મટકો ને ચટકો તમારો
ખટકો હોય જો પ્યારો, વ્રતની વિધિ સંભાળો . વટ૦

૧૫૪ મદન–વસંત

કહું વાત હું વિગતે વિચાર, વનિતાં ? વખત વધુ ન લગાડ
કર ધરીને કરવર પ્યાર, વનિતા ! વખત વધુ ન લગાડ–
વિધ વિધ સાડી, પહેરાવું દાડી કમખાને ચોળીને ચણીયોને નાડી
હાર હીરાનાને માળ સુંવાળી ઝાંઝર ઝુમણુ, મોતીની વાળી.
ખવરાવું પકવાન, થાતુ તો જાડી પગમાં બે જોડા ને છતરી લે કાળી
ચડવાને ગાડી ને ફરવાને વાડીહું તારો લાડો ને તું મારી લાડી
હું તારો લાડો ને તું મારી પાડી મીઠા મીઠા મેવા ને જોઇ જોઇને લેવા૦
લહેરાજીના વીહવા, નહી ખાવી કે પીવા તું ચાલને થા તૈયાર વનિતાં૦–કહું

૧૫૫ કુંદબાળા

જાઓ જાઓ એવી પાપી વાંણી બોલતાં લજાઓ
કાળુ મહોડું કરી આવતાં શું નહી શરમાઓ જાઓ.
છોડી મુજ પ્રાનધાર કરૂ બીજાં ભરથાર ?
છોડી ધરમ વિચાર, તજી દમ સાચો પ્યાર !
વસાવું પાપી વિકાર, મુજ અંતર મોઝાર;
કરતાં એવો ઉચ્ચાર, જાઓ લજાઓ લગાર. જાઓ
પ્રીતમની પ્રીતનહી જીવગમે પણુ છોડું
અવર પુરૂષ સાથે કદી પ્રેમ નહીં જોડું.
રહી સત્ય ધરમે ચહી પ્રાણુ પ્યારો સહી સંકટો એલહી સદા વિચારો
નહીં હું કદી થાઉ તાબે તમારે, મને કોઇની છે ન પરવા લગાર. જાઓ૦

૧૫૬ સતી સુલક્ષણા

અરે આ અબળાનો પોકાર નાથ જરી સાંભળો રે-
કહું હું કરગરી સોસો વાર વારે વ્હેલા વળોરે-
દુઃખીયારી આ નાર બીચારી ......જરડે-
સ્વામી તમવિણ સતીના સકંટ કો...ણ હરે-
કર કરુણા કીરતાર—અરે૦
સીતા સતી તારામતી દમયંતી દેહ દુઃખ વેઠતી—
સતીઓને દુઃખ આવે આવો પણ સત્ય કદી નહિં છોડતી—
ઘડી સુખને ઘડી દુઃખ એવી આ જગતની છે રીતી
ધીરજ ધરીને બાઇ થાશે-સહાય શ્રી સીતાપતી-અરે

૧૫૭ સુશીલા

હું ક્ષત્રિય કેરો તન, પાપીનો પરાજય કરૂં રે;
ગરજાવી મુકુ હું ગગન, ત્યારેજ અન્નમુખ ધરૂં રે,
દુશમન વિડારણ કાજ, પાપીનો પરાજય કરૂં રે,
અવતાર ધર્યા મેં આજ, ત્યારેજ અન્નમુખ ધરૂં રે.
નથી ભીતિ ચિત્તમો ઝાર, પાપીનો પરાજય કરૂં રે;
મારી કાપી કરૂં હું ઠાર, ત્યારેજ અન્નમુખ ધરૂં રે.
હજી છે શુરવીરનો અંશ, પરાજય કરૂં રે,
પૃથ્વી નથી ગઇ નિરવંશ, ત્યારેજ અન્નમુખ ધરૂં રે.
માઝા મુકી નથી હજી ભાન, પાપીનો પરાજય કરૂં રે,
શશિએ નથી બદલ્યું સ્થાન, ત્યારેજ અન્નમુખ ધરૂં રે.

૧૫૮ કનકતારા

પૈસા પૈસા પૈસા તેરી અજબ બની બલીહારી
સભી જહાંમે પૈસા સબપર કરતા તું સરદારી!
તેરે બીના ન ચલે કીસીકાં તેરી સુરત પ્યારી
તેરી ખાતર હમને સરપર ઉઠાઇએ દુશવારી.
પૈસેવાલે ખુબસુરત! બિન પૈસેવાલે મૂરખ!
આયે બારેતઅલા તેરી અજબ બની હએ કુદરત.
પૈસેવાલોંકી સભી કરતે તાબેદારી.

૧૫૯ સુંદરવેણી.

સિપાઇ તેરી નાલીશ કરૂંગી પોલીસમે,
તેં મેરા બટવા ચુરાએ—એ પટવે, નાલીસ.
બટવા ચુરાયા અંગુઠી ચુરાઇ.
જોબન લુટાયા મુફતમે. એ પટવે—નાલીસ.

૧૫૦ કામસન રસીકા

ચંદ્રમુખીને એકલી મુકીને હું આવ્યો અહી.
પ્રિતીની જાળ તોડીને જીવ કર્યો મેં પ્રીયસહી.
ધીકક હવે છે જીવવું ધીકકાર ફરવામાં અંહી
પ્રાણુથી પ્રિય પત્નિ જે છોડીને હું આવ્યો—અંહી-ચંદ્ર૦
મારી અવસ્થા શી થઇ છોડી જતાં પ્રિયા તને
નીરજીવ થઇ હવે કરૂં તેથી ભલું મરવું અહીં. ચંદ્ર

૧૬૧ માનશીંહ અભયશીંહ

ફેંકી દીધો જ્યાં કીરતારે પછી કોણુ ચડે ત્યાં વ્હારે,
આપે દુઃખ તે મરજી ધારે, વિધી હોય પ્રતીકુળ ત્યારે
રહેવા દે ન ક્યાંય કરારે. આવી પીડા આવે જ્યારે,
મુંગો ક્યાં જઈને પોકારે, પકડી ખુબ કદિજો મારે,
તેવી પીડા થઇ છે મારે, અરે પીડા થઇ છે હાય!
અરેરે પીડા થઇ છે હાય? ફેકી૦
રાજ ગુમાવ્યું સ્હેજ સાનમાં, રમ્મત ગમ્મત કરતાં કરતાં,
ભાઇ ગુમાવ્યો સોના જેવો હાય! જંગલમાં ફરતા ફરતાં
દુઃખની બાજી જોવા સારૂં, હું જીવ્યોછું મરતાં મરતાં
ક્યારે મલશે ભ્રાત ટકયોછું, બસએ આશા ધરતાં ધરતાં
હકીકત જે કઇ આપે જાણી, એ છે મ્હારી દુઃખની કહાણી
ક્હેતાં આવે આંખે પાંણી
શાંત તો થવાયના દુઃખ થાય હા ? હા?
જીવથી જવાયના દુઃખ થાય હા ! હા
જો સુખીઓ ધારો તો હું છું જો દુખીઓ ધારોતો હું છું
ધીર ક્ષત્રી બાલક હું છુ રહું છું આ અવતારે ફેકી૦

૧૬૨ રસીકમણી

ચલરે ગાગર ચલરે ગાગર જમુનાજી જઇએ
જમુનાજી રળીઆમણારે ગાગર ઘુમે. ચલરે૦
પાંણીડા જાંઉ તો મને તડકોરે લાગે
સાહેબા ચંદરવા બંધાવો રે, ગાગર ઘુમે. ચલરે.
શેરીએ ચાલુતો મને કાંટારા ભાગે
સાહેબા ગાલીચા ઢલાવોરે ગાગર ઘુમે. ચલરે.

૧૬૩ સોભાગ્યસુંદરી

પીલે શરાબ મજેદાર મેરે યાર-પીલે૦
જાહીર દિલકો જોસમેં લાવે, રંજો હટાવે હજાર મેરે યાર પીલે૦
દરદ તમામકો ગર્દ કરતહે શરદમેં બહોત બહાર મેરે યાર. પીલે૦

૧૬૪ ત્રીત્રીઆમ

રૂમ ઝુમ ઠુમ ઠુમ પગ દઇ પ્યારીરે ફરીએ
ઓ પ્રીત નવી આ પ્રીત દીલમાં ધરીએ
હો મધુર સુધારસ પાન તમારૂં સ્નેહ થકી કરએ.
કરયું રાજપાટ કુરબાન તમોને જોઇ
તમ વિના પ્રેમદા ઉમ્મર આટલી ખોઇ
તો પ્રાણુ કીદા છે તમોનેરે વરીએ,
હો મધુર સુધારસ પાન તમારૂં સ્નેહ થકી કરીએ.
જઇ બાગ વીશે તમ રાગ રાગણી સુણીએ
રતુ રતુ તણા શંગાર સુખ ભોગવીએ
હો કામ કળા રતીપતિને રીઝવીએ. હો.

૧૬૫ ભરથરી

હાય કેમ સહેશે ઊજેની રંડાપો સહેશે ઉજેની રંડાપો
ધણી થઇ છે રાજાજી માફ રાખો—હાય,
બાણુ લક્ષ માળવાનાં છો સ્વામી કોડીલા રૂપને ખામી
ગૌર અંગે ભભુત શી જામીરે હાય૦
એક બાજુ કૃષ્ણા તમારી રૂએ ચંદ્રકળા ચોધારી નીર ચુએ
બાપુ સુખે ન આજ કોઇ સુએરે હાય,
મેહેલે મેહેલે વીલાપ છાયો છે પવન શોકનો સઘળે વાયો છે.
કલકલતાં બાઇઓને ભાઇઓ છેરે હાય૦
ખ.ધે લટકી શી ભગવી આ ઝોલી આવયા વશ કર્યા એરૂ ઝઓળી
હાય હઇડામાં પ્રગટાવી હોળી રે—હાય૦
નથી વિક્રમભાની કંઇ આશા કીધા કરમે એવારે તમાશા
એણે બીજાં જંગલ કયાંઈ વાસ્યારે—હાય૦
ધણીનો ધારાં અમને કરોમાં આવું અણુધારયું પગલું ભરોમાં
જોગી જીવતાં ચિતામાં ધરો મારે—હાય૦

૧૬૬ ઉમાદેવડી

તારી નીંદના ગઇ તારૂં જીવતર ઝોલાખાય હો હંસા —
જોબન ધન જાશે જરૂર ઉડે જેમ કપુર
ભગવતને ભજ ભાવથી શું હંસા ચાટે ધુલ,
બહોત ગઇ થોડી રહી ચેતન કાંઇક ચેત
કાળ ઊંડરડો કાતરે તારૂં ઊતમ આયુષ્ય ક્ષેત્ર

૧૬૭ વીણાવેલી

કાયા કાચો કુંભછે જીવ મુસાફર પાસ
ત્હારો ત્યાં લગી જાણુને જ્યાંલગી શ્વાસો શ્વાસ
સદા સંસારમાં સુખ દુઃખ સરખા માની લહીએ,
રાખે જેવી રીતે રામ, રંગેતેવી રીતે રહીએ—સદા૦
પીપલ પાન ખરતાં હસ્તી કુંપલીઆં;
મુજવીતી તુજ વીતશે ધીરી બાપડીઆં
નહી જેવીને તેવી નિત્ય કોઇની નભતી જોઇએ
દશાના ઢંગ રૂતુંના રંગ જેવા દેખી લઇએ—સદા૦
કદી મ્હોલતો માળીઆં, કોઇ દીન છાપર ખાટ;
કોઇ દિન એવો આવશે, ભૂખ્યાં ન મળે ભાત—સદા૦

૧૬૮ હૃદયભાનુ

બાળા ભોળાંરે કુમરકા, પરણીને પસ્તાયાં રે,
પહેલાં ફુલી ચયાં ફાળકાં, હૈડામાં હરખાયાં રે;
ચાર દીન વહુ લાડકા, મનડામાં મલકાયા રે,
બન્યા એકદમ કાળકા, અંતરમાં અકુળાયાં રે;
મ્હેંતો જાણ્યું કે બાઇ ફુલડે ફુલાઉશું,
ખાજા જલેબી નિત્ય નિત્ય ખાઇશું—
મ્હેં આગલથી, મનમાં ધાર્યું, માન મહી મરડાઈશું
નણદીના વીરાને ઘડી ટીંગળાવી બાગોબે ભુ પાઇશું રે,
મોહન મળીઆ, વાતમાં વાઢીઆ...............
નળીઆં ખખડીયાં, વાણી ઉચારાયાં લે (લે રાંડ દીવો)
મ્હેં કહયું ઉંહું (૨)............
ચડસમાં ચઢીઆ, ખુબ કકળીઆ
ઉંહુંનું ઓસડ-ધોકા પડીઆ—પરણી
પરણ્યો પીટયો પર ઘેર ભટકે, ઘરમાં ન ખાવા પીવારે;
વરણાગીમાં વાંકો હીંડે, પતિ એવા કુલ દીવારે,
ઓશીઆળા થાઇએ, હૈ યેસી ઝાઇએ—પડે પીડાઇએ,
તોયે ઓ બાઇ રે-ધોકે ધીબાઇએ—પરણી૦

૧૬૯ નવલ—કુસુમ

સ્વીકારો સલુણી મારા પ્રેમની નીશાની
મન મોહના હું માથે ચઢાવવું—સ્વીકારો૦
એ નિશાનીથી બંધાણી મારા નાથની સદાની,
મનમોહના હું જીવથી જડાઉ—સ્વીકારો૦
હવે તો હું તારો તું મારી સદાની,
સાક્ષી શુંજાણુ દેવ, લગ્ન કીયાની.
દઇશ હું સુંશાણી દઇશ હું દેશ હું સુશાણી—સ્વીકારો૦

૧૭૦

મોહેલે પધારો મહારાજ મણીધર મોહોલે પધારો
વહાલા પધારો વ્રજરાજ મણીધર મોહોલે પધારો
સાખી કરી રાખી એ એકઠી ઘણા દીવસની ગોઠ
રાજ મલેતો કીજીએ આવી રહી મારે હોઠ—મણીધર૦
હું પણ દાસી બાવલી બાહયા પ્રભુની લાજ
જોબન લેહેરે જાય છે મનોને મારા રાજ—મણીધર૦
હું સરખી બહું આપને મારે તો એકજ આપ
રહેવાતું નથી રાજવીણ કોને કહું પરીતાપ—મણીધર૦
સેજ અમારી ફુલડે આનંદ ઉર ન સમાય
પ્રાણજીવન ત્યાં પોઢસો હું તો તલસીસ પ્યારા પ્રાણ—મણી૦
પ્રીતમદાસ દયાતણા શ્રી વૃજરાજ કુમાર
ઘણા દીવસની હોસ છે પુરો પ્રાણ આધાર—મણીધર૦

૧૭૧

કાનુંડો ન જાણે મારી પ્રીત બાઇ અમે બાળ કુંવારા રે-કાનુડો૦
જળરે જમુનાના તીરે હું તો ભરવાને ગઇતીરે
કાનુંડે ઉડાડયાં આછા નીર ઉડયાં-ફ્રરરરરરરે—કાનુંડો૦
જમુનાને કાંઠે વાલે રાસ રચ્યો છે.
સોલસે ગોપીના ઝાલ્યા ચીર ફાડયા-ચરરરરરરે—કાનુડો૦
હું તો વરણાગી કાના તમારારે નામનીરે,
કાનુડે તાણીને મારયા તીર વાગ્યા-અરરરરરરે
બાઇ મીરા કહે પ્રભુ ગીરધરના ગુણ વહાલા
કાનુડે બાળીને કીધા ખાખ ઉડી-ફ્રરરરરરરે—કાનુડો૦

૧૭૨ સૌભાગ્ય-સુંદરી

મારા તતમાં મનમાં ભર્યો છે ઠર્યો છે બય જાઉં ગજ જોતી,
વળી ગુમાવ્યું મેં ભાગતાં ભાગતાં (૨) નકવેસરનું મોતી-મારા૦
હાલવું ચાલવું હારીછું હાય જીવ મારો ગભરાય,
કેદી ફરી મારૂં મળશે મોતી, ગોરી હું કાઢીશ મોતી-મારા૦

૧૭૩ જુગલ-જુગારી

અમો અબલાને માયા વ્હાલીરે વ્હાલીરે વ્હાલી
પ્રીત વ્હાલીરે—અમો૦
વસ્ત્ર કરાવો, ઘરેણા ઘડાવો;મોતીડે મડોતો મન ખાલીરે ખાલીરે,
ખાલી મન ખાલીરે—અમો૦
નેહની નજરે નાથજી મારા. નારી બને ઘેલી કાલી રે
કાલી રે કાલી ઘેલી કાલી રે—અમો૦

૧૭૪ બારીરટર

બાલા શાણી તું શમાણી મને લાગે રે વ્હાલી.
લાગેરે વ્હાલી સલુણી કામીરે કાલી;
અંતર છલકાય મારૂં હર્ષથી ભરેલું આ,
વાળું કેમ આપનો આભાર હોજી આજ—બાલા૦
લેજો સંભાલ ફરીઆદ ગરીબ કેરી,
આવીશ જલદી ન અકલા લગાર ડાહી આજ—બાલા૦
વાહવાહરે મારી રંગીલી માલણ, હાં હાંરે મારી છબીલી માલણ.
ધન્ય છે તારૂં ચાંપલી રૂડું નામ
પાચ પટાનો ઘાઘરોને ફરતી મેલાવી ઝુલ;
ગોરી તારા ઓઢણે, આ દીલ કરછું ડુલ રે—મારી૦
સોના કેરો ચાંદલો ને માંહી મુંકયું નંગ;
અણીઆલી આ આંખો દેખી, નાનો થાય દંગરે—મારી૦
ફુલવાડીની ફુલસૈયામાં, નીત્ય કરતું મોજ;
રંગે ચંગને આનંદે, પ્યારા મારી રોજરે—મારી૦
ખાધું પીધું તેજ બાપનું, શું આવે છે સાથ;
મરતા જાય સૌ મુકીને, ખાલી બને હાથરે—મારી૦

૧૭૫ લીલાવતી

કામણગારી નારી કહેને મને વાત તારી રે.
છેલછબીલી છબી ફાંકડી આ દીસે અદભુત,
શુંશું કીધો ગામઠીઓ મુહો એતો બન્યો ભુત કામણ—
ચતુર વીચક્ષણ તું અહુરા ને પણ મુરખ સરદાર
ચંપકલતા કેમ ચાલે છે ગમારથો ધરબાર કામણ

૧૭૬ કુળાવતી

શું બાઇ કરમાવો કોમળ ગુલાબીઆ ફુલ
યોવન નવરંગેથી કોઇ ખીલતું ટપકેશી લાલી અમુલ—શું૦
રંગનો રસીલો વેગ્લો આવીને મળશે ફીકું પાડો.
ધીરાં નયનોથી નયનો મીલાવી ખીલવશે પ્યારૂં આગુન—શું૦

લાવણી—રંગત ખડી

સકરકંદ સાથે પાપડીબાઇના લગન.

કહું એક કહાંની બહુ હસવાની ધ્યાન ધરો સહું સમજો સજન
સકરકંન ઉપર પ્રસન્ન પાપડી બાઇએ કીધાં લગન

ચોક ૧ લો. ૧૭૭

એક દહાડાને સમે પાપડી બાઇએ દીલમાં કીધો વીચાર,
અબલા નારી હું તો કુંવારી કયાં સુધી જોઉં હરબાર.
રૂપવંતા હું જાતે જોવંતી ખીલી જો રહયું બંનેનો બહાર
જાય મારી આ ફોકટ જવાની માટે જોઉં કંઇ સુખ સંસાર.

ચાલ ૧૭૮

એવો અંદેસો દીલમાં કરીને આગલ પગલાં ખુબ ભરીને
બાહારથી આવી ઘેરે ફરીને દીલમાં તેણી ખુબ થઇ મગન
સકરકંદપર થઇ પ્રસન બહુ પાપડી બાઇએ કીધા લગન.

ચોક ૨ જો. ૧૭૯

તુરત તેડાવી ચોરી બાઇને કહે મારે ઘર આવો આજ,
જનમ પતરી આ લઇ જઇ મારી, કરો મારૂં કોઇ સાથે કાજ
કાજ કરજો મારૂં એવા નરથી કે બુજે મારા તનમાની દાજ,
દાજ બુજી કોઇ કાલે કરે નહી મને કદીબી ભુંડા આવાજ,

ચાલ. ૧૮૦

કામ કરો જઇ એટલું મારૂં કામ થાય તે લેજો તમારૂં
ઢુંડો વીચારી ઘર કોઇ સારૂં બુજે મારા તનમાંની અગન
સકરકંદ ઉપર થઇ પ્રસન પાપડી બાઇએ કીધાં લગન.

ચોક ૩ જો. ૧૮૧

ચાલ્યાં ચોરી બાઇ લટકો કરીને ઢુંડી લાયા જઇ ભીંડાને
જોઇ ભીંડાનું રૂપને લાગાં પાપડીબાઇ બહુ ડરવાને,
પસંદ કીધો નહી ભીંડા બાઇને ત્યારે લાયા પપેટાને,
પાપડી બાઈની સાંબો લાવીને ચોરી બાઇ તેને વખાને.

ચાલ. ૧૮૨

જુઓ પાપડીબાઇ આ બીજો નર હોબો તમારી સાંબો દીલબર
એથી વધુ કોણુ મલશે સુંદર થાઓ તમે એપર પરસન-
સકરકંદપર થઇ પ્રસન બહુ પાપડી બાંઇએ કીધાં લગન.

ચોક ૪ થો. ૧૮૩

પસંદ આયા નહીં બંને તેવારે ત્રીજાને ચોરી લઇ આવી
નામ સકરકંદ એનું એમ કઇ પાપડીબાઇને સમજાવી.
પાપડીબાઇનું જીતી લીધું મન લાલ સકરકંદ દેખાડાવી
પ્રસંન થયાં પાપડીબાઇ તેપર દીવસ લગનનો ઠરાવા.

ચાલ. ૧૮૪

સુભ મુરત દેખડાવી ભાઇ રાજી થયાં બહુ પાપડી બાઇ
મીજલસ તરકારીની ભરાઇ પાપડી બાઇનું હરખે મન
સકરકંદ ઉપર થઇ પ્રસન પાપડી બાઇએ કીધાં લગન.

ચોક ૫ મો. ૧૮૫

ગલકાં, તુરીયાં કંટોલા ને કારેલાંની લાગી હાર,
દુધી તુરાઈ વેગન કોબી કારી–ફુલાવર કરે પુકાર.
ફુલકર સલગમ મુરા વેલાતી મેનીજમાં ઊભા સરદાર,
ભીંડા પપેટા બેહુ જણાઓ બળવા લાગ્યા જોઈ દીલદાર.

ચાલ. ૧૮૬

મેનીજમાં મેથીની ભાજી ચોલાઈ ખટુમશે આવી જાજી
પાલક સુવાની ભાજી રાજી થઈ કરી તન મન અરપન,
સકરકંદપન થઇ પ્રસન બહુ પાપડીબાઇએ કીધાં લગન

ચોક ૬ ઠો. ૧૮૭

ફરેંચ-બીટ કવરા-બીટ બંને સૈયર આવી ભપકો કરી.
ગરીબ બીચારી ગુવાર- ફળી જોઇ તેને દીલમાં રહી ડરી.
સીંગ વટાણાની તીનદોરાં દાંગર ફનસ સાથે કાકડી
ગાજર દબલબીજ કાંદા રતાળુ સરગવાની સીંગ આવી ફરી.

ચાલ. ૧૮૮

તામોટા ભાજી દાંભાની આલુ મુલા ને તાંદલ જાની
મગની સીંગ ભાજી ટાંકલાની ખુબ નાચવાં લાગું સુરન,
સકરકંદ પર થઇ પ્રસન બહુ પાપડી બાઇએ કીધાં લગન.

ચોક ૭ મો. ૧૮૯

મોગરી બાઇ બહુ મગન થઇને તોરથી ખુબ ગાવા લાગી
કાચા ચીભડા કુદે ચોકમાં તેને સમજાવા લાગી.
હથીચોક ને બીલમરી બંને મરાઇને બહાર જાવા લાગી,
પડી ચોધારી વચ્ચે આડી તેને તે પતાવવા લાગી.

ચાલ. ૧૯૦

લગન થયાં બહુ ધુમ ધામથી આવી તરકારી ગામે ગામથી
પાપડી બાઇ થયાં ફારેગ કામથી કરવા લાગા અમન ચમન,
સકરકંદપર થઇ પરસન બહુ પાપડી બાઈએ કીધાં લગન,

ચોક ૮ મો. ૧૯૧

મહીના રણા પછી પાપડીબાઇને પેટે થયાં બે બાળ નીશાન.
એક પુત્ર એક પુત્રી અવતરી સાર સહી કહે છે નશરવાન.
નામ આપ્યું વાલ કરીને પુત્રનું સમજો દીલજાન,
નામ તીતોરી પુત્રી બાઇનું આપી કીધો પુરો અરમાન.

ચાલ. ૧૯૨

ફરશરામની ફતે આજે કરે છે અબદુલહુસેન અવાજે
ફરામ ફરેદુન ફરમા ગાજે બળે અદલના કુલ દુશમન
સકરકંદ ઉપર થઇ પ્રસન પાપડી બાઇએ કીધાં લગન.

૧૯૩ કેનકતારા

મુંતો મારવાડસો બણીઆરે મુંબઇ શેહેરમાં આયો,
મારવાડસે નીકલ્યો જબતો પાંઉમે નહીથો જુતો
ઘાસલેટરી ફેરી કરીને પાંજરાપોલમે સુતો —મુંતો૦
વ્યાજ બટારો ધંધો કરરે પૈશા પોંચ કમાયો,
આધી આધી જમે કરીને લાડીજીરે લાયો —મુંતો૦

૧૯૪ વીણાવેલી

પ્યારેતોરે અંગમે ફુલનકી બહાર હય સૈયાં,
ફુલનકી બાજુબંગ ફુલનકા ગજરા
ઓરસોહે ફુલનકા ગલે હાર હય—પ્યારે૦
નેના કમલ ઓર ચહેરા ગુલાબ હય,
ગોરે ગોરે ગાલ સૈયાં ગુલે અનાર હય—પ્યારે૦

૧૯૫ કુલીન-કાંન્ત

મામા આવો જુલમ કાં સહન કરોરે,
કાં સહન કરોરે ! શીદર દુઃખી ફરોરે,
શાને માટે મન શોક ભરો ! મામા૦
આપ પ્રતાપે પહોચ્યું હું આપે
હાર ખાશું એમ નહી આપદીલડરોરે—મામા૦
પ્રજા રીબાયે દુઃખી થાયે,
કેમ તેની નહીં દયા લેશ ઉર ધરોરે—શાને—મામા૦
મરૂં કરણુંને, ભાવું ચરણમાં,
વીખી તોડી ફોડી નાખું તો ભાણેજ ખરો-રેશાને-મામા૦

૧૯૬ ભરતરી

શુણ્ણુ શ્રી જીત ભરથરી ભુપ, ઉજેની તારીમાં ન રહુરે
રાખ ચતુરાઈ રહે હવે ચુપ—ઉજેની૦
હવે માલવાનું અંન નહી ખાઉ—ઉજેની૦
વેગે અરણ્યમાં ચાલ્યો હું તો જાઉ—ઉજેની૦
ધિક ધિક લપટાણો મતિ મંદ—ઉજેની૦
ફટ ફટ સમજ્યો ન નારી ફંદ—ઉજેની૦
ફસ્યો પીંગળાના પાપી પંઝામાં—ઉજેની૦
વાગે ત્યારે સંભારજે તેના ઘાય—ઉજેની૦
ચાલ્યો જાઉં સાચે ક્ષત્રી ધરી હામ—ઉજેની૦
તારી ઉજેનીમાં ટકવું હરામ—ઉજેની૦

સમાપ્ત.

પરનારીની પ્રીત કરવા વિશે.—૧૯૭

લંગડી.

ખારથી ખારી દુખ દેનારી બલા છે ભારી પરનારી,
જીવ લેનારી-અકારી મીઠી ઠગારી પરનારી.

ચોક ૧ લો.

જંગલ જંગલ ભટકાવે રખડાવે સતાવે પરનારી,
હરદમ રડાવે-ડરાવે માર મરાવે પરનારી.
ગરદન કપાવે પૈસો તજાવે મન લોભાવે પરનારી,
શરમ છોડાવે-લડાવે કલેપ કરાવે પરનારી.
કિરતી તમારી ભુલે મકારી એવી છે સ્તારી પરનારી,
જીવ લેનારી-અકારી મીઠી ઠગારી પરનારી.

ચોક ૨ જો—૧૯૮

જીવને બીગાડે બુરાઇ વધારે તજો જેવારે પરનારી,
ન પાર ઉતારે-ન ધારે કોઇને વિચારે પરીનાર.
ખાંસડાં મારે ભોંયે પછાડે તાલિ વજાડે પરનારી,
યારી મીટાડે-સમારે કદી ન તારે પરનારી.
દીયે વિસારી તમારી પ્યારી એવી લુટારી પરનારી,
જીવ લેનારી-અકારી મીઠી ઠગારી પરનારી.

ચોક ૩ જો. ૧૯૯

સેજથી ઉઠાડે ભોંયે સુવાડે કાલજું કહાડે પરનારી,
સંકટ પાડે-રમાડે હાથ ધોવાડે પરનારી.
દયાનત બગાડે કરડવા માંડે નાચ શીખાડે પરનારી,
લોભ દેખાડે-સવાદે ખાય હર દહાડે પરનારી.
બહાર પુજારી મધે ધુતારી બુરૂં કહેનારી પરનારી,
જીવ લેનારી-અકારી મીઠી ઠગારી પરનારી.

ચોક ૪ થો. ૨૦૦

ઝેર દેનારી ઝેર કટારી વ્યભીચારી_પરનારી,
નસંરાવન ધરી-વીચારી કહે ભીખારી પરનારો.
કરાવે જોરી ઘરથી કહાડી કરે ખુવારી પરનારી,
સહુ સનસારી-નેકહુ વીસ્તારી ધુતારી પરનારી.
અદલ પુકારી કહે લલકારી મે તો નીવારી પરનારી,
જીવ લેનારી-અકારો મીઠી ઠગારી પરનારી.

વાંચવા લાયક પુસ્તકો.

	રૂ	આ
માનસિંહ—અભેયસિંહની વારતા	૦	
પૃથુસિંહ પરમાર અને સતી મેના	૦	૧૨
બાગો બાહરે ગુલશન	૦	
ગુલઝારે ગુલશન બીજી આવૃતિ છપાય છે	૦	
ખંભાતનો ખુની	૦	
બત્રીશ પુતલીની વારતા...	૧	
ચિતોડનો ઘેરો અને અનીતિના માઠા પરિણામ ...	૦	
રામાયણ ગીરધર કૃત	૦	૧૪
કાવ્ય દોહન ભાગ ૧-૨-૩	૦	૧૧
બાદશાહ અને બીરબલ ૧-૧૨	૦	૧૨
રમણ-તારા	૦	૧૨
ભોજ કાલીદાશ ભાગ ૧-૫	૦	૮
ગુલાબસિંહ ઠાકોર અને કમળાવતીની વારતા... ...	૦	૬
ઓરંગઝેબ પરમહંસ	૦	૧૨
ફુલોનો હાર અથવા મધુર મનહર બીજી આવૃત ...	૦	૪
બસો બાવન વૈશ્નવ વારતા	૧	૮
મહાભારત ઇચ્છાશંકર કૃત	૨	૮
ધોળ તથા પદ	૦	૪
ગરબાવલી મોટી	૦	૪
બાહાદુર બારવટીઓ ને બાળકનું ખુન	૦	૪
ભરથરી નાટક મોટો	૦	૮
હલામણ	૦	૮
રાણકદેવી રાખેંગાર નાટક	૦	૮
પૃથુરાજ ચૌહાન નાટક	૦	૮
પૃથુરાજ ચૌહાન વારતા	૧	૪
ઉપદેશ ચીતામણી	૦	૮
છોટમ કૃત	૦	૮
બાલા મનજીની વારતા	૦	૮
ભગવત ગીતા	૦	૮
યોગ વાશીષ્ટ	૧	૦
અમુલ્ય રત્નનો ભંડાર અને સુંદર બાગ કીંમત ...	૦	૬
હાતમ તાઇ	૦	૫
ચારદર વેશ	૦	૫
જંગનામું મોહમદ હનીફ	૦	૬
ઝવાઝર હીંદ	૦	૬
અમૃત સાગર	૨	૦

ઠે૦-કાલબાદેવી
પોસ્ટ ઓફીસ,
મુંબઇ.

સુંદરદાસ માગજી.